

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1941 -XX

11

»VIGRED«, ženski list. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša lir 11.50. Če se naroči 20 izvodov pod enim naslovom, samo lir 9.50.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Mašič) v Ljubljani, Slomškova ulica 1. — Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Slomškova 1. — Telefon št. 40-34. Tiska Zadružna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Slomškova ulica 1.

Vsebina:

Silvio Pellico (Dr. Ivo Česnik). — Vsi svetniki (M. D.). — Vernih duš dan (M. D.). — Kaj veže in kaj razdvaja? (E. H.). — Prodana ljubezen rodne grude (J. Kmet). — Pesem Notranjski (M. Žnidaršič). — Skrivnost življenja (F. Zupančič). — Na božjo njivo (M. Toff-Hibšer). — Sveti Trije Kralji (J. J.). — V jesenskih meglah. Srce položim ti na grob (F. Neubaer). — Iz zasede (F. Zupančič). — Vseh vernih duš dan (M. Pučko). — Prehrana zdravega in bolnega človeka (M. Sivec). — V naših domovih. — Za pridne roke.

»Slovenec« je s 1. oktobrom letošnjega leta začel izdajati svojo »Slovenčevo knjižnico«. Kot prva knjiga te knjižnice je izšla Jalenova povest »Trop brez zvoncev«. Sicer je povest izhajala v »Mladiki«, vendar je vse kaj drugega, če povest bereš v enem, kakor pa da moraš čakati na nadaljevanje mesec za mesecem. Tako zdaj lahko v nedeljo popoldne sedeš h knjigi in povem ti, da ne boš prenehala, ampak boš podaljšala še večer in tudi morebiti nekaj noči, da boš spremljala Jerco in špelco, pa Petra in Venceljna po vseh planšarskih in lovskih potih. S kakšnim veseljem boš prebirala nepopisno lepe po-

pise gorenjskih planin in krajev, planinskega, gozdnega in živalskega življenja! Vsa zamaknjena boš sledila poletu planinskih orlov, pa se boš zopet skrila za grmovje, da boš opazovala življenje srnine družine, in lov na divjega petelina. Skratka: knjiga te bo zatopila v pravi užitek planinske prirode in te bo dvignila. Knjigo si gotovo nabavi, saj stane samo 5 Lir, mesečno dve knjigi 10 Lir, celoletna naročnina pa 120 Lir. Kdor naroči za vse leto skupaj, dobi 25. knjigo zastonj. Slišimo, da bo za prihodnje leto Jalen pisal za Vigred glavno povest. Vigrednice, zbirajte nove naročnice in ostanite zveste!

VIGRED

IMA V ZALOGI IN PRIPOROČA:

1. »Mati vzgojiteljica«	L 6.50	5. »Kuhaj varčno in dobro«, II. zv. „	1.50
2. »Med pomladjo in poletjem« . „	4.—	6. »Praktični nasveti gospodinji« „	1.50
3. »Predavanja socialnega tečaja« „	4.—	7. »Higiena žene«	1.50
4. »Materam«	1.50	8. »Higiena hiše«	1.50
9. »Zdravilne rastline«	1.50		

Knjižice 4. do 9. morete plačati tudi v pisemskih znamkah

Dr. Ivo Česnik:

Silvio Pellico

Življenjepisni oris. — (Konec.)

Don Giordano je tudi nasvetoval Pelli-
cu, naj napiše kratko knjižico o moralnih
nazorih evangelija. Pellico se je ustrašil te
naloge in je vprašal za svet še svojo staro
sivo mater, ki ga je vzpodbudila k delu.
In leta 1834 je res izdal kratek spis »I do-
veri degli uomini« — »Človeške dolžno-
sti«. V preprosti obliki opisuje tu dolžno-
sti, na katere je pozabilo človeštvo, ki so
ga zaslepile fraze o svobodi in človeških
pravica. Le globoko čuteča pesniška duša,
preizkušena v boju in trpljenju, plemenita
in vneta za najvišje ideale, je mogla tako
govoriti mladeniču o resnici, religiji, hu-
maniteti in ljubezni, o vesti, ljubezni do
domovine, do staršev, bratov in sester, o
prijateljstvu, zakonu itd.

Za primeru naj navedem le nekaj od-
lomkov, ki govorijo o časti in spoštovanju
do ženske: »Nizkotni in sarkastični cini-
zem« — tako piše Pellico — »je duh pro-
staštva: satan, ki sili človeški rod vedno
k izdaji in ga tira do tega, da zasmehuje
in zaničuje krepost. Nabira vse dogodke,
ki onečašćajo oltar, molči pa o vseh na-
sprotnih dejstvih in vpije: Čemu Bog? Če-
mu blagonosni vpliv svečeništva in verske
vzgoje? Strašilo in norost fanatikov! In
potem brska za vsemi dejstvi, ki oneča-
šćajo politiko, in vpije: Čemu zakoni? Če-
mu državni red? Kaj čast? Kaj patrioti-
zem? Vse je le boj prebrisanih in mogoč-
nih, ki vladajo in hrepene po vladi, in sla-
bost onih, ki se pokoravajo.« In dalje pra-
vi: »Kako ne bi nesramni prostaški duh,
ki onečašća vse dobro, kako ne bi smrtno
sovražil ženske čednosti in jo teptal v
prah? V vseh stoletjih se je trudil, da bi
jo ponižal in našel na njej samo nevošč-
ljivost, zvitost, nestalnost in ničemurnost.

Odrekel ji je sveti ogenj prijateljstva in
zveste ljubezni. Vsako ženo, ki je imela
kaj moralne vrednosti, je proglašal za iz-
jemo. Toda plemenitejše človeško strem-
ljenje varuje ženo. Krščanstvo jo je po-
vzdignilo, ko je prepovedalo mnogoženstvo
in nenravne ljubezenske spletke in posta-
vilo poleg Boga-človeka visoko nad svet-
nike in angele ženo kot prvo človeško
stvar. Moderna družba je čutila vpliv te
plemenitosti in tega duha. V sredi barbar-
stva se je okrasilo viteštvo z lepim kultom
ljubezni. In mi olikani kristjani imamo le
onega za olikanca, ki spoštuje nežni in
ljubki spol, ki goji čednosti in kreposti.
Toda stari nasprotnik plemenitega mišlje-
nja in ženske je ostal na svetu. A da bi
bili njegovi učenci le neolikanci, najnižji
duhovi! Ali pod njegovim vplivom so tudi
blesteči duhovi, in to pohujšanje se vgnezd-
vedno tam, kjer ni vere, ki more edina
človeka oblažiti. Videli smo, kako je Vol-
taire, eden izmed najbolj vplivnih književ-
nikov, zaničeval in se norčeval iz ženske
časti, iz največje junakinje, ki jo je imela
domovina, iz nesrečne in velikodušne Jean-
ne d'Arc. Madame de Staël je imenovala
po pravici njegovo knjigo »delictum laesae
nationis« — zločin žaljenja naroda. Duh
neznanih in slavnih mož, duh živčih in
umrlih pisateljev, duh nesramnih žensk, ki
so pozabile, da so dolžne spoštovanje svo-
jemu spolu, kratko in malo prostaški duh
tisočev ti kliče: »Zaničuj ženo!« Nato kliče
Silvio Pellico mladeniču:

»Zapodi predrzno izkušnjava od sebe,
da ne bodo zaničevali tebe, ki te je rodila
mati. Obrni hrbet onim, ki ne spoštujejo
v ženi svoje matere. Uniči knjige, ki pri-
poročajo nesramnost in ponižujejo ženo.

Visoko ceni čednost ženske, da boš mogel z mirno dušo varovati njo, ki ti je dala življenje, da boš mogel ščititi svoje sestre in mogoče nekoč ono bitje, ki si bo pridobilo sveti naslov matere tvojih otrok!»

Za Silvia Pellica se je zanimala tedaj ne le Italija; užival je slavo tudi po ostali Evropi. Javnost je vedela za zgodovino njegovega jetniškega življenja in je spoznala tudi spise, ki so bili polni globokega verskega prepričanja.

Silvio Pellico sam pa je sodil o svojem pisateljskem talentu jako skromno: »Mnogo pišem,« pravi nekje, »a redko se zgodi, da dokončam kako delo; pišem bolj, da zadostim samemu sebi, kakor v prepričanju, da napišem posebno knjigo. Včasih primem pero in opisujem svoje revno življenje, ker ne vem, kaj bi drugega počel.«

Toda brez dvoma je bilo njegovo pisateljsko delovanje velike vrednosti za razvoj italijanske književnosti.

Zelo znatne uspehe je dosegel na dramskem polju. V svojih mladih letih je spisal tragediji »Laodamijo« in »Frančiško iz Rimina« (Francesca da Rimini). Prvo je smatral za tako slabotno delo, da jo je kmalu uničil, drugo je pa spravil na oder. Leta 1815 so jo igrali v Teatro Re v Milanu in potem po vsej Italiji. Ta tragedija mu je prinesla prvo slavo. Snov je bila popularna. Zajel jo je iz Dantejevega »Pekla«. V peklu pripoveduje Francesca Danteju, kako se je pregrešila s svojim ljubimcem, postala nezvesta možu in se vdala kratkemu veselju. Pellico je posnel iz Danteja samo snov. Vso dramatično stavbo in dejanje pa je zgradil popolnoma samostojno. Dejanje je prepleteno s psihološkimi motivi, ki bi ne bili v sramoto kakemu modernemu dramatik. Zraven tega je udaril v igri na narodno struno, ki je našla v italijanskih srcih velik odmev.

V ječi v Benetkah je spisal tragedijo »Estera iz Engodija« (Ester d'Engoddi), ki je pa bila tiskana v Turinu šele l. 1830. Dejanje te tragedije se odigrava v drugem stoletju po Kr. r. kakih 50 let po razdejanju Jeruzalema v nedostopnem engadijskem gorovju. Upornim Izraelcem se je pod poveljstvom Azarije posrečilo premagati oddelek rimske vojske. Azarijevo ženo Estero je obiskal oče Eleazar, krščanski mučenik, ki je skrivaj ušel judovskim za-

sledovalcem. Veliki duhovnik Jefte ga je opazil in zapretil Esteri, da jo obdolži pri Azariju zakonolomstva, ako zavrne njegovo ljubezen. Estera odločno odklanja njegovo ponudbo. Zato jo zatoži Azariju, ki jo hoče sam kaznovati. Estera pove, da jo je hotel Jefte zapeljati. Jefte jo izroči levitom, da bo kaznovana po Mojzesovi zapovedi v Gospodovem šotoru. Oče Eleazar pa izpriča njeno nedolžnost, a prepozno, ker je že poprej morala izpiti strup. Nesrečni soprog Azarij prebode Jefteja in obkrojuje mrtvo Estero.

Druge drama je »Eufemij iz Mesine« (Eufemio di Messina). Zanj je vzel snov iz bojev Saracenov v Siciliji v devetem stoletju. Kakor sodijo nekateri, je to njegova najboljša tragedija. V celoti je napisal 12 dram. Snovi je večinoma zajemal iz srednjeveške zgodovine, iz zgodovine bojev lombardskih mest z nemškimi cesarji, zlasti v Hohenstaufi. Tudi mučeniško življenje mu je dalo impulza za dve drami, za »Herodijado« in »Tomaža Mora«. V prvi opisuje znano svetopisemsko snov, namreč življenje sv. Janeza Krstnika, v drugi predstavlja nesrečno in grozno dobo angleške zgodovine, ko je Henrik VIII. tiral toliko nedolžnih mučeniških žrtev na morišče.

Epičnih in liričnih pesmi je zložil Silvio Pellico mnogo. V epičnih opeva pač to, kar vsi romantiki. Navdušuje se za preproste stare navade, za viteške boje in viteške kreposti, za srednjeveško cerkveno življenje, za čast žena, za tisto preprosto junaško življenje, ki je bilo lastno davnim vekom. Bile so to kratke povesti, melanholične zgodbe o ljubezni, o bojnih dogodljajih, nezgodah, žrtvah, fantastične legende o zmagah, osvojitvah itd. Povsod nastopa plemenita gospa s svojim smehom, gospa, ki tu oprosti svojega moža, tam sprijazni najljubejše nasprotnike in brani domovino ter navdušuje za junaški boj. Te zgodbe niso imele velikega pomena, niso opisovale obče znanih junakov in značajev ter njih duševnega življenja, toda bile so ljubke in čarobne. V liričnih pesmih je uporabljal večinoma verske motive. Že naslovi sami nam pričajo o tem. Tako je pel duhovne pesmi: o odrešenju, o križu, o Mariji, o Materi sedmerih žalosti, o angelih, o sv. Karolu, sv. Filomeni itd.

Nekaj pesmi je docela filozofičnih, ne-

kaj patriotičnih, nekaj jih je posvetil svojim prijateljem. V teh pesmih nam zvene na uho mehki glasovi Pellicove lire. Melodično poje nebeški Kraljici, o tisoč in tisoč cerkvah in kapelicah, v katerih duhovniki opravljajo pobožne molitve in iz katerih brne srebrni zvoki zvonov.

Pellicovi spisi so posebno zanimali markizo Julijo Colbert di Barolo in njenega moža, ki je sprejel pesnika v svojo hišo za knjižničarja in ga tako preskrbel do smrti. Od tedaj so tekli Pellicu mirno dnevi življenja. Živel je le svojemu pesniškemu poklicu in se ukvarjal z literarnimi študijami.

Leta 1851 je potoval v južno Italijo. Med potjo je zbolel v Firencah in ležal nekaj dni bolan zaradi mrzlice. Še v Rimu ga je mučila bolezen. Toda njegov duh je bil kljub temu čil. Veselil se je svetega mesta, in nekemu prijatelju je pisal tiste dni te vrstice: »Kako vedno iznova rad gledam to mesto! Lep je ves polotok, vsa

njegova mesta in vse pokrajine ljubim, a nobeno mi ni tako prijetno, nobeno me tako ne vabi, nobeno mi ne govori tako do srca, kakor Rim. Že svetega Petra cerkev sama me navdaja s takim čutom nepopisne sreče in ljubezni, kakršne ne čutim nikjer drugje.« In dalje pravi: »Ako bi videli svetega očeta v bližini, kakor sem ga videl jaz, ako bi slišali njegove besede, tedaj bi spoznali, kako malo poznajo to srce apostola in očeta njegovi nasprotniki. Njegova dobrot, njegov mir, njegove ljubeznive besede ganejo vsakogar.«

S potovanja se je srečno vrnil domov, a bolehal je in zlasti pozimi se mu je stanje poslabšalo. Nadlegovala ga je naduha in močno so ga bolele prsi. Toda od trenutka do trenutka se mu je stanje izboljšalo. Ozdravel pa ni več. In po dolgem bolehanju je umrl v Turinu dne 31. januarja leta 1854 kot zelo slavljen in ugleden mojster lepe italijanske besede v prozi in v pesmi. (Konec.)

M. D.:

Vsi svetniki

»Ti so zmogli in oni, in če so zmogli ti, zakaj jaz ne bi zmogel?«

(Sv. Avguštin.)

Vsi svetniki. Naše oči se dvigajo k svetemu božjemu šotoru v višavah nad zvezdami do božjega prestola, ki ga obdajajo trume njegovih svetnikov. Svečano nam je pri duši; zdi se nam, da so danes nebesa vse obširnejša in nam zemljanom vse bolj široko odprta, kakor navadno; kakor da je zastor odgrnjen, za katerim so krasote večnosti za nas še skrite. Gledamo jih »velike množice iz vseh narodov in ljudstev, ki jih nihče ne more prešteti, ki spremljajo Jagnje, kamor koli gre. Vidimo jih v duhu pred nami, oblečene v bela oblačila, s palmovimi vejami v rokah«. V duhu slišimo njihove aleluja-speve, njihove hvalnice Najvišjemu, ki so »kakor šumenje silnih voda in grmenje silnih groinov«. To so tisti tisoči, ki so Odrešeniku sledili v veselih in hudih dneh in jih je zato blagoroval: »Blagor ubogim v duhu! Blagor žalostnim! Blagor mirnim! Blagor onim, ki so čistega srca!«

Vsi svetniki. Gori, nad oblaki in nad

zvezdami je naš končni in zadnji namen. Nedavno je ves svet z občudovanjem sledil poskusom, ki jih je napravil drzen mož in učen iznajditelj, da je osvojil zračne višine. Toda kaj to? »Če vse to obvladamo, če se dvigamo še više in više in preletimo najvišje zračne plasti, ali je to že dovolj? Ne, še ne in še dolgo ne!« pravi bogoslovni učenjak Braig. Kajti ne to, da se dviga nad oblake, ali da jih pronica, ampak da se dvigne naravnost v večne višave, to je namen človekov. Vsi drugi uspehi so premajhni za človekovo dušo, ki je nesmrtna. Človekova duša se mora čvigniti v vse drugačne polete. Iskati in najti mora poti in hoditi po njej do večnostnih mej, kjer je njena prava domovina. Od koder je izšla, tja se mora vrniti.

Vsi svetniki. O poti, ki vodi tja, nam pripovedujejo svetniki. Hodili so po tej poti pred nami, mi jim moramo slediti. Imeli so enake težave, boje, trude, trpljenje in skušnjave, kakor jih imamo mi. Bili pa so tudi prav taki, kot smo mi, iz istega mesa in krvi, bojevali so se v življenju, kakor se bojujemo mi.

Niso bili svetniki od vsega začetka, postali so šele svetniki po dolgih letih resnega dela, premagovanja in resnega truda. To pa je tudi naša tolažba. Kadar nam postanejo zapovedi božje in cerkvene težke zaradi svojega »moraš«, potem nam pripovedujejo oni, naši bratje, da vse to tudi »moreš«.

To je svetilna moč teh svetih osebnosti, bleščeč zgled dovršenih osebnosti. Bili so nam tako blizu v svoji nezmožnosti in

slabosti, a so zdaj tako visoko nad nami, ko so dorastli v močno notranjo prostost v moči milosti Gospodove in čudovitih vplivih svete Cerkve.

Glejmo torej kvišku in dvignimo veselo svoje glave! Kako veličastno je kraljestvo, kjer kraljuje Kristus-Bog in njegovi svetniki z njim! Tja moramo tudi mi, tja hočemo tudi mi! Prišel bo nekoč tudi praznik vseh svetnikov, ko bomo in moramo biti tudi mi med njimi!

M. D.:

Vernih duš dan

»Odpri mi, moj Bog, odpri!«
(Besede umirajočega P. Lacordairea.)

Mesec vseh mrtvih z umiranjem narave, z odpadajočim listjem in z golim poljem spominja na našo lastno smrt. Med grobovi naših dragih umrlih hodimo — in nosimo v sebi kal smrti. Kar so bili oni, smo zdaj mi; kar so zdaj oni, bomo mi. Nekoč, ne vemo kdaj, moramo vsi na pot skozi duri smrti v drugo življenje.

Vsakemu človeku je ta resnica polna strahu. Smrtni strah nas objame, pravimo;

oni pa, ki se bahajo, da jih ni strah smrti, tedaj — ko pride — v tem strahu umro.

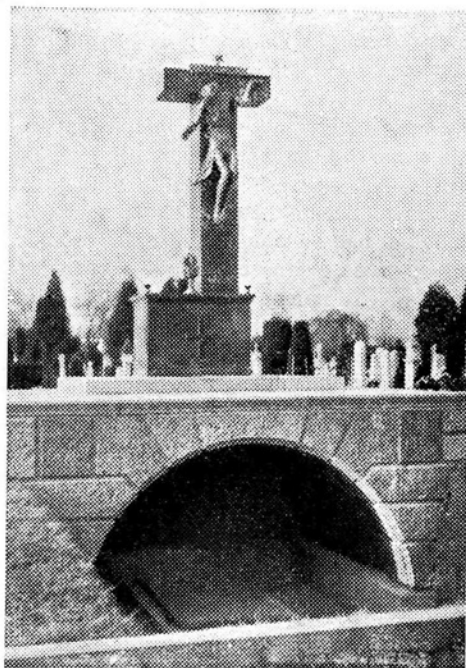
Kdo bi znal povedati, kaj je smrt? Pravimo: boj med telesom in dušo, ki se morata ločiti. Ločitev od vsega, kar nam je ljubo in drago, od prijateljev in znancev, od hiše in dela in poklica, od sveta z njegovimi zakladi in njegovim veseljem. Smrt pa je tudi konec časa in začetek večnosti, na pragu sodba, katere resnost in točnost nam prav ta korak delata tako težak in strašen. Smrt je tudi skok v neizmerno nižino ali globočino. Smrt je tudi pot, ki jo mora vsak sam napraviti, brez spremljevalca. Sam, popolnoma sam bo vsak izmed nas stopil pred Sodnika.

Zato je smrt za nas obdana s tako številnimi skrivnostmi in ugankami — in nas to presune v dno duše.

V tihoti in molku stojimo ob smrtni postelji, na kateri je bil izvojevan zadnji zemeljski boj, prestano zadnje zemsko trpljenje, izdihnjen zadnji zdihi. Ako bi ta, pravkar umrli, mogel še spregovoriti: da zdaj ve, in bi mi na svoja vprašanja iz njegovih posinelih ust dobili odgovor, kaj in kako je zdaj z njim, kako je bilo ob izhodu iz časnosti in ob prihodu v večnost.

Toda ne, njegova usta so zaprta, ostanejo molčeča. Smrtna tišina je okoli njega. Grob ga je sprejel vase.

Grob pa je globok in nem, molčeč in zaprt, kakor on sam. Ugasnila je luč. V zadnjih hipih je še zaplapolala in nekajkrat svetleje zagorela in potem ugasnila; pustila je temo za seboj. Te teme ne moremo pregledati in ne razsvetliti s kako drugo lučjo.

Grob nadškofa Jegliča.

Govorimo o veličastju smrti. Kaj pa napravi smrt tako veličastno? Ta železni, globoki in skrivnostni molk; zavest, da so se odprla vrata drugega nepoznanega sveta, za katerega nimamo v vihri in naglici življenja nobenega razumevanja. Ob smrti doživi vsak pretresljiv prizor, kakor oni slepi, ki se mu je odprlo oko za nekaj neznanega in neslutenege. »Vsemogočni stegne svojo roko, da vzame k sebi dušo, ki jo je ustvaril; prej pa se še izvrši sodba, od katere je odvisna usoda duše za vse večne čase: vse to napravi smrt tako veličastno« (P. Weiss).

Tako so umirali vsi že tisočletja, tako bodo umrli tisti, ki zdaj žive in vsi milijoni v bodočnosti; vsak dan devetdeset tisoč ljudi. Tudi mi...

»Bodite pripravljeni, ker ne veste ne dneva, ne ure!«

Le oni je moder, ki živi z mislijo na smrt; njega smrt pelje v življenje, večno življenje.

Ob božji roki in v božji milosti, v pokori, molitvi in upanju živečemu se ni treba bati smrti. Kdor je živel z Bogom in v Bogu, bo z Bogom in v Bogu tudi umrl.

»Oče, v tvoje roke izročim svojo dušo!«

E. H.:

Kaj veže in kaj razdvaja?

Hrani sebe in vse, kar imaš, za tistega, ki zahteva vso tvojo dušo in ga bo vsa tvoja duša želela.

Ali bi hotela tistega, ki bi le nekaj na tebi ali od tebe zahteval, ne pa tebe same?

Kdor od drugega človeka le zadoščenje svojih potreb pričakuje, je sebičnež in gleda le nase, ne pa na onega drugega.

Ljubezen ima vedno mnogo želj — človek pa, ki visi na svojih željah, je privezan na svojo bedo; kajti njegovo življenje teče počasi in s težavo, kakor veriga razočaranj.

Kakor številni razrastki rastlino slabe, tako slabe ljubezen: želja po izpolnitvi vseh želj, razvajenost, razneženje, prililovanje, hvalisanje. Take želje oropajo dušo vse moči, ker se kakor zajedalka naslanjajo na samoljubje in komaj ukoreninjene, že začno bujno rasti.

Ljubezen uživanja željnega srca, ki stalno gleda le za nasladami, ne zasluži imena ljubezen; kajti uživajoči čuti le sebe in zase in sodruhu ne more biti dobrohoten tovariš. Njegova ljubezen je le vzalovanje v živi navzočnosti, ne pa trajna povezanost z dušo. Nežna čustva niso trajna in še manj večna čustva.

Samoljubje razdvaja, četudi hoče dragega pridržati.

Jaz napravi kmalu iz tesno povezanih le slabo sparjene ljudi, ker postavlja tisoč zamud, brezobzirnosti, ljubosumnosti, sramotilnih spominov in grenkih razporov med obe duši.

Samoljubne misli ustvarjajo same občutljive, razburljive in boleče točke. Samoljubnež je sam najbolj občutljiv in ne prenese nobene žalitve. Že najrahlejši očitek mu je trn in najmanjša zamera ostane v občutljivem spominu; najbolj previden dotik občutljivega samoljubja je zanj težak udarec, ki ga glasno objokuje. Čim hujše pa je to objokovanje, tem bolj vroča postaja jeza na ves svet.

Ljubiti se pravi živeti v svojem bližnjem; razumeti ga v njegovem položaju, vedeti za njegove misli, odkod so in kam merijo. Njegovim nagibom slediti z vsem razumevanjem in vsem odpuščanjem; gledati ga z razsvetljenim pogledom potrpljenja; z veselo vero razsvetliti njegovo dušo. Skrbeti za to, da ta duša — ki sicer živi — ne bo pustila najplemenitejše življenje ob strani.

Nič ni tako majhnega in postranskega, da bi ljubezen iz njega ne napravila nekaj velikega in pomembnega. Mala, komaj opazljiva lepota je za ljubezen lahko nepopisna radost, drobec dobrote, veliko zadoščenje. Izvršeno dobro delo včasih stalno občuduje; nekoliko dobre volje, ki jo kje opazi, jo navduši za veliko vero; resnična beseda, porojena v samotni uri, jo napolni z velikim upanjem za tistega, ki jo je spregovoril.

Le nebesični ljudje opazijo vrednote svojega bližnjega. Le tisti, ki je poln ljubezni, opazi veliko in visoko. Čim bolj ljubiš, tem višje in večje stvari boš spoznala.

Nekaj čudovitega je v tem, da se lastne zadeve vedno uredi in razčisti, če v nesebični ljubezni skrbimo za zadeve, križe in težave svojega bližnjega. Kadar koli pozabimo sebe v skrbi za bližnjega, smo bili prav gotovo že vnaprej oproščeni skrbi za sebe.

Kadar hočeš pomagati, odstrani svoj jaz. Nisi ti tista, ki daje, ampak Bog te je izbral, da razdajaš njegovo bogastvo in pomagaš z božjo pomočjo.

Razsipati in dajati na vse strani — ali moremo to vselej? Gorski potoček hiti ves utesnjen med gorskimi čermi v dolino. Njegova bregova se razmahne šele tedaj, ko iz neznanih globin prejme dotokov. Potem se šele razširi, olepša svoj tek in radodarno napaja travnike.

Posebna milost je to, da najmanjša kapljica ljubezni raste, ko jo razdajamo,

in da se duša napolnjuje s tem svetlejšim in plemenitejšim, čim bolj ljubimo in čim več ljubezni razdajamo.

Prava ljubezen, kadar koli se vname, razširja veselje okoli sebe, pravo veselje, v katerem se razgibanost in mir, navdušenje in ubranost združujejo; v njej so ljudje resnični bratje in sestre.

Šele ko tvoja duša iz najboljšega v tebi ljubi najboljše in najplemenitejše v bližnjem, je zmožna združiti vajini duši.

Ako sta se dve ljubeči se srci združili na osnovi enakih življenjskih idealov in enakim smotrom značajeve želita služiti, se bosta v vsem drugem tudi našli in zedinili. Popolno pa bo to zedinjenje šele z rešitvijo tiste naloge v skupnem življenju, h kateri bo še Bog pridejal svoj »da« in »amen«.

J. Kmet:

Prodana ljubezen rodne grude

Povest iz kmečkega življenja. — (Nadaljevanje.)

Na Štefan dan je bilo oblačno in mrzlo, da je kar rezalo v obraz. Počasi so se trgali težki oblaki; skozi razpoke je pogledavalo sonce.

Pri Reparjevih so se Lojzeta nadejali. Mati je bila radovedna, če je res tak fant, kot ga je slikala Anica. Precej so napekle. Shajalo je dobro, niti najmanj se ni pokazilo.

Zgodaj je šel Jarmov z vozom na postajo. Tudi Anica bi šla, pa je bilo premrzlo. Mati ji je ubranila. Proti poldnem se je vrnil in pripeljal Lojzeta. To je bilo veselja pri Reparjevih. Mati se ženina kar nagledati ni mogla. Visok, lep, v gosposki obleki, pa prijazen. Za vsakega je imel šaljivo besedo. Kmalu je postal popolnoma domač. To je materi bilo še najbolj všeč.

Anica ga je kratkočasila s pripovedovanjem o domu, sosedih in fari. Kar ji je prišlo na misel, mu je izblebetala.

Mati bi se rada postavila. Nosila je na mizo in se sukala kot brhko dekle. Anice ni prav nič pustila iz hiše. Lojze je hvalil materino skrb in se iz vljudnosti branil njene postrežljivosti.

Nazadnje je tudi ona prisledla k Lojzetu. Pomenili so se, da bosta stopila z

Anico v župnišče in uredila vse potrebno. Določili so dan poroke. Seveda mora biti v nevestini fari. Potlej se bosta pa v mesto odpeljala. Stanovanje je že pripravljeno.

»Pojedine,« je dejal Lojze, »ni treba pripravljati. Škoda denarja!«

»O, tako brez nič pa ne bo,« je ugovarjala mati. »Vsaj za spomin! Da se ne bodo po treh farah menili, kako je bilo beraško.«

Popoldne je prišel Nande s harmoniko, Anžetove in Bekarjev. Kmalu jih je bilo polna hiša. Najprej so boječe pogledovali Lojzeta. Ko so pa videli, kako je prijazen in zgovoren, so postali glasni in veseli. Liter za litrom je romal na mizo. Smejali so se in šalili, ko so začutili vino v glavi. Anžetova Micka jih je pripovedovala, da bi kmalu od smeha popokali.

Nande pa je krevljal po hiši, raztegoval meh brez usmiljenja, kot bi bil samo za tisto popoldne. Še zaplesal je z Ivanko, da se je prah dvigal od tal in udarjal s peto, kot bi bilo vse njegovo.

V hišo je prišla mati in pomignila. Za njo je prikrevsal Lipe in se spotaknil na pragu, da se je komaj zdržal pokonci.

»O, Lipe, varuj, da praga ne odbiješ,« so ga z vpitjem sprejeli. »Vojak pa nisi bil nikoli, ko še hoditi ne znaš.« Bekarjev ga je potegnil k peči.

Lipe je brez besede vrgel nahrbtnik pod klop, sedel pod zapeček in oprl brado na palico.

»Kaj, ti boš rekla, zavdavnica strupena, da nisem bil vojak? Le kako je to, da se ti jezik ne posuši.« Žive in ostre oči je zabodel vanjo. »Zakaj smo pa peli:

»Jaz sem dragonar imenovan,
selciram vsak ljubi dan
tam dol za Zagrebom...«

Zasmejali so se.

»Zdaj pa že vidim, da ste se dali vsi v pekel zapisati.«

Mati mu je v korcu prinesla vina: »Pij, kolikor hočeš!«

Anica se je nagnila k Lojzetu, ki je tujca začudeno opazoval: »Malo neumen je, veš. Človek mu ne sme nič zameriti.«

Vstal je, dvignil korec k ustim: »Bog vam daj vsem skupaj zdravje, dolgo življenje, pa gotovo smrt!«

Pristopil je k mizi; kaplje so se poce-dile Anzetovi na obleko. »Beži no, saj me boš vso polil.«

»E,« se je široko zarežal, »ne bom te požrl ne, nisem še nobene. Pa koliko sem lepših videl, kot si ti.«

»Vidiš Anica, pa sem ti preskrbel fanta,« ji je pomežiknil. »Saj sem vedel, da te Bog ne bo pustil brez te nadloge. Tebe spravljam pod zakonski jarem, sam sebi pa pekel. Se boš kaj spomnila?«

»Bom, bom! Vina ti bom prinesla, kar pij.« Bilo ji je silno neugodno.

»Komaj bi bilo, da bi se ti desetkrat odkril, preden te bom smel srečati.«

Lojze je planil v smeh, drugi so se vti-kali in Lipetove besede, pa se še zmenil ni.

»Kaj se pa ti gosposki suknjač tako rigaš kot pečen pes. To ti povem: koso pa babnico moraš vedno klepati, drugače te pa ne uboga ne eno ne drugo. Vajin zakon bo tak kot tretji rojiček: če je paša, obstane, če ne, zamrje.«

»Dolgo si ga lovila.« Anica je zardela. Ali jo bo izdal? Koliko bi dala, da bi bil zdajle daleč od tod.

»Kaj boš spreminjala barve na tistem gobčku.« Lipe je kaj hitro opazil zadrego.

M. P.: TAM OB POTI

Tam ob poti bela breza,
veje ji drhtijo,
v lahnem vetru z daljnih krajev
žalostno šumijo.
Bela breza bele veje,
ki so kakor jaz samotne,
samote te jih žalostijo,
kot meni so i njim temotne.

»Še noben semenj ni bil tako slab, da se ne bi kako živinče prodalo, pa noben pred-pust tako kratek, da se ne bi kako punče speljalo.«

Anica se je oddahnila, a skrbelo jo je dalje. Upijanil se bo, pa povedal vse, prav vse. »Le molči Lipe, boš pa še drugič kaj pravil.« A Lipe je ni poslušal.

»I. ti si ga na lase ujela. Saj imaš res take grive, da se ne bi nikoli rešil, če bi se vanje zapel.«

Vrgel je prazen korec na klop, da je žalostno zazvenčal, se vzravnal, pogledal v strop in z razklenjenimi čeljusti začel peti:

»Pa iz kake revne kože,
mlado dekle priropoče,
ima zmešane lase,
kot bi ven ušle ose...«

»Še daj, še,« so ga silili, ko je nehal, in mu ponujali pijače.

Le Anici ni bilo nič za njegovo petje. Zakaj je prav danes prišel? Vedno je bila v strahu, da ji samo z besedo zagreni življenje. Naj zine kaj o Francetu, pa se bodo njene in Lojzetove misli prekrizale in najbrž nikoli več srečale.

Lipetu je vino razvezalo jezik; govoril je hitro, vstajal, kolovratil po hiši in zopet sedal k peči.

Anica je skušala Lojzeta zamotiti, da ne bi pazil na njegove besede. Lipe je zdaj pa zdaj ujel kako besedo.

»Anišče, kam boš pa kosti dejalo, ko me tako obiraš?« Srdito jo je pogledal.

»Le tiho bodi; saj še sam sebi nisi kos,« ga je dražil Bekarjev.

»Tri take kot si ti pozobljem na salati! Poglej, kaj mi iz rokava gleda. V rokah mi zmrzneš, če bi te prijel.«

Nande je zaigral. Lipe je privzdigoval pete in s palico butal ob tla.

»Na šopek, Lipe.« Ivanka je odlomila vejico rožmarina z line in mu ga vrgla. »Pa povej, kako ti je bilo takrat pri srcu, ko si smrtnega ptiča videl.« Dala je znamenje, da so utihnili.

»Beži, beži, saj ga ni videl,« je Jarmov presekala. »Strepetal bi še tisto minuto.

»Boš ti, zelenika priskutna, meni ometala! Videl sem ga, videl; da boš vedela, južina suha!«

»Povej, povej!« so zavpila dekleta.

»Ko bi ga vi videli, bi se zdajle ne smejali, Bogu čas kradli, Reparici pa denar.« Natezal jim je radovednost in se poredno smejal.

»Tiho bodi s tistim mehom, krevlja podgromasta.« Vzel je Nandetu harmoniko in jo vrgel na posteljo.

»Oni dan, ko je bil sneg polomil Polarjevo slivo, sem ležal na njegovi peči. Oh, saj je bila mrzla, kot bi že sedem let ne videla ognja. V glavi se mi je vrtelo, kar tema se je delala pred očmi. V rebrih me je bodlo, kot bi se samih šivank nažrl, pa kašljal sem, kakor bi drva lomil.

Polar se je v tistem dnevu desetkrat pokesal, da me je vzel na peč. Najrajši bi me pod kap vrgel. »Okopavati ga moram,« je bantil. »Potegnil se bo menda, saj je star kot zemlja. Nazaj me bo hodil strašit, da bom moral še za maše dajati.« Prav tako je govoril, dobro sem ga slišal. Mene je pa vse bolelo. Dolgo časa sem bil v omedlevici, mešalo se mi je, da sem čvekal, kot bi po temi hodil. Vsaj tako mi je potlej pravil. Slabe volje sem bil. Rad bi klel, pa se nisem upal; preblizu sem že bil božjih nebes.

Marija Pučko:

UMRL JE

Umrli je dragi moj
in tisoč senc strmi
mi v žalostne oči.

Cipreša grob nocoj
objela je z menoj...
čez skale slap šumi.

V tolmun pod slapom pal
je prstan moj svetel...
Nad grobom čas ihti...

Kar pride v hišo Trlepovka. Tako oblastno in mastito je hodila gor in dol, kot bi grunte skupovala. »Lipe, kaj res misliš umreti,« je rekla odurno. Kaj jo je neki brigalo! »Ravno zdajle premišljam, kaj bi naredil,« sem dejal in se obrnil v steno. Še nekaj stopinj sem slišal, potlej je pa šla. Po vsej vasi je raznesla, da mi ni sile, da se samo norčujem iz ljudi.

Bil sem vedno bolj bolan. Dušilo me je v grlu, žgalo v prsih, da nisem vedel, ali sem v peklju ali v vicah. Moliti sem začel in na božjo pot na Zaplaz sem se zaobljubil. Pa Marijin vrtec bom vodil okoli cerkve. Še na Kum k sveti Neži sem rekel, da bom šel, če mi izprosi zdravja.

Ko sem tako nadlegoval vse svetnike in svetnice, sem zagledal v lini pri oknu velikega ptiča. Prestrašil sem se, da sem še dahniti pozabil. Gledam, gledam, a on se ne gane. O, smrtni ptič, mi je padlo na misel. Oh, kaj bo! Vsi svetniki, še Kozma s Krke mi ne more pomagati. Nepremično je čepel, ves je bil črn. Dolg svin kljun je imel in kakor ogenj svetle oči.

»Tebi se je sanjalo,« se je glasno zasmejala Anzetova, da bi pregnala strah, ki se jo je oprijemal.

»Ti pa veš, ko nisi bila zraven! Saj sem koruzni storž vrgel, pa je samo s perotnicami skomignil.«

»Kako si pa vrgel, če si bil tako bolan, kakor pripoveduješ?«

»Toliko moči sem že še imel. Misliš, da je precej po meni? Zavpil sem na vso moč. V hišo pridirja Polar ves zmenjan. Iskal je in iskal ptiča, pa ga že ni bilo več.«

»Škornji so bili v lini,« mu je oponesel Jarmov. Vsi so se mu zasmeli.

»Škornji so bili pod pečjo; v lini je bil pa smrtni ptič. Polar je raztrobil, da ga ni bilo; on ga še ne pozna, da veste. Čakajte, saj vsak vidi pred smrtjo takega ptiča. Se boste takrat smejali! Meni ne bo sile na zadnjo uro, ko sem bil že skoraj tam...«

»Pa si se hitro pozdravil.«

»I, kaj se ne bom. Saj sem maslec polhove masti spil, pa marajonove pleve sem na trebuh deval.«

Oprtal se je.

»Kaj že greš, Lipe? Kje imaš pa bukve za vreme?« so ga z vprašanji zadrževali.

»Zgubil sem jih, zgubil.«

»Vročino napravi, če kaj znaš.«

»Zdaj pa ne morem. Klančarjev študent mi vmes posega. Moram iti! Dobro jejte, pa pijte! To si zapomni, Anica: Za vsakega zajca je Bog grm ustvaril. Če boš pridna, se ti bo bela štruca pekla, koder bo sonce teklo.«

»Na svatbo boš prišel?« ga je bolj na videz kot v resnici vabila.

»E, ne bom, ne! Še danes bi me ne bilo, če ne bi zašel v te skrite jame.«

Obrnil se je, urno stopil k mizi, izpil kozarec vina, nato pa oddrsal skozi vrata.

X.

Po fari je kar naenkrat zazvonilo, da se bo Reparjeva Anica poročila. Lojzeta in njo so zijali, ko sta po nauku na štefan dan odšla v župnišče. Dekleta so se spogledovala z zavistnimi očmi. Spremljale so vsako Aničino kretnjo, iskale najmanjših napak na ženinu.

»Ni slab fant,« je začela Vrhnikova. »Srečo ima, da ga je dobila.«

»Saj ni taka reč,« je ometala Gorčeva. »Si ga videla, kako je zavijal oči po dekletih? Pa zdaj, ko je z njo skoraj zvezan? Ni prida, veš!«

»Ti si zavijala oči, ti; zato veš toliko povedati. Če boš ti takega dobila, pa do kolmolca Boga zahvali.«

»O, ko bi take pobirala, bi bil naš kozolec že poln. Še ne pogledam ga,« se je ustila Gorčeva. »Res ima suknjo, kaj pa je tisto. Koliko so bolj postavni naši fantje v suknjičih in s klobukom postrani. I, no, Anice je že vreden, čeprav bi bil iz slame.«

»Saj ji nimaš kaj očitati?«

»Komaj se je oče ohladil v grobu, hči pa že nori s fanti! Zakaj je bila danes na oklicih enkrat za trikrat, kaj?«

»To je njena stvar. Kadar se boš ti možila, te bodo pol leta metali s prižnice, če boš hotela.«

»O, greh jo sili pred oltar, greh,« je kar sikala Gorčeva. Z Anico sta bili v jezi.

»Krivico ji delaš! Da te sram ni! Če držiš kaj na svojo deklinško čast, ne boš takih govorila.« Vrhnikova je postala užaljena. »Uboga Anica, če bi vedela, česa jo ta punčara dolži,« je pomislila in skoraj ji je solza prišla v oko.

»Saj vidiš, če nisi slepa!« škodoželjno

Marija Pučko:

ZAKAJ

Zakaj ihtiš večer, ... ? ...
prislonila sem dver,
da pride dragi spet.

Pa luna se smehlja,
polnoč bo že prišla ...
le dragega več ni.

Na grobu umira cvet
nedoživetih let, —
on tam v senci križa spi.

Prinesel smrt je maj, —
zdaj ga ni več nazaj ...
Z menoj večer trpi.

se je namuznila in posmehnila. »To so mestni fantje, zdaj veš, kakšni so. Pred materjo taji, pa že vsa fara o njej govori. Zakaj se pa nič ne pokaže k fari?« ji je tekel zbadljivi jeziček. »O, mesto ji je dalo več, kot je bila udinjana. Saj pravijo naša mati: pojdi v mesto, vpiši se v pekel.«

»Molči, lepo te prosim, da te ne bo lastni jezik tepel!« je zaprosila Vrhnikova. »Če kaj ni prav, bo sama trpela.«

»Še rada bo prišla nazaj, boš videla. Misli, da bo gospa. Da, gospa beračica.« Razšli sta se z nevoljo v srcu.

Po fari so se ene potegovala za Anico, druge so mahale po njej. Greh ji je pa Gorčeva sama pripisala; nobenemu še na misel ni prišlo kaj takega.

Anica se je držala doma in se pripravljala na poroko. Nosila ni več tesnih oblek, v plašč se je zavijala, ko je komaj čez prag stopala. Svatbo so odrinili do prve nedelje po novem letu. Bojazen ji je rasla v duši. Zdelo se ji je, da je stavila v loterijo. Srečna bo, če bo zadela. Ne bo se mogla čuditi, če bo roka segla po nesrečni številki. Saj je takih na tisoče ...

Na poti k fari je srečala sestrično.

»O, poglej jo no,« se je ona prisiljeno nasmehnila, »si pa kot nevesta. Saj si, kakor pravijo.«

»Res je! Ne bom prva.« Ni vedela, ali govori sestrična resno, ali se šali. »Boš prišla takrat, kajne?«

»Brez mene boste ...«

»Govoriš, kot bi se nikoli ne poznali.«

ŠOPEK NA GROB

Med naju je stopila smrt.
Odšel si tiho v nepovrat,
vseh plodnih sil tako bogat.
Po tebi jokal je moj vrt.

že davno je, kar ti počivaš
v naročju zemlje. — Preko nje
divjajo boji; vse gorjé
se zgrinja nanjo. Sladko snivaš.

Oj, blagor mrtvim, blagor vsem,
ki krije zemlje jih objem!

»Menda se res nisva; redko si mi ti
privoščila besedo,« ji je oponesla Angelca.

»Kaj pa ti praviš na to,« je zaokrenila
pogovor in brez ovinkov vprašala. Naslo-
nila bi se nanjo in ji razkrila dvome, v
katerih je medlelo srce.

Angelca se je začudila. Mislila je, da
bo Anica do zadnje minute pred poroko
tajila, kakor dekle taji novo vzevelo lju-
bezen. Nato je povesila pogled in s prsti
iskala gumba na plašču, kot bi v mučni
stiski tipala za odgovorom.

»Napravi, kar hočeš.« Nasmehnila se
je. Iz hladnih besed in njenih oči je Anica
spoznala, da ji ne želi sreče. Zavist je go-
jila v srcu.

»Gospa boš, le vzemi ga.«

»Ne norčuj se!« Glas ji je šel na jok.

»Kaj ni res? Kolenčev bi te rad, pa ga
ne maraš,« ji je očitala.

»Ne razumeš me, Angelca, in me ne
boš nikoli!«

»O, predobro te razumem. Sram te je
zemlje. Pa Bog ve, če se ne boš še povr-
nila v domači kraj. Morda, česar Bog ne

daj, boš še prosila tod.« Besede so sekale
v živo.

»Zakaj me tako strupeno napadaš, kaj
sem ti žalega storila?« Zaihtela je. »Nihče
ne ve, koliko trpim! Lahko ti prisežem,
Angelca. Izognila se bom vaše hiše, kadar
bom hodila od praga do praga.«

Razšli sta se brez pozdrava. Anica je
vedno huje trpela. »Vsi se posmehujejo
moji bolečini. vsi me sovražijo!«

Kadar jo je kdo ogovoril z lepo besedo,
mu ni verjela: hinavec je kot vsi! Proč od
domačega kraja, daleč v tujino, da se ne
bo nikoli več oglasil spomin na dom!

Težko je pričakovala Lojzeta, ki jo bo
odpeljal v mesto.

Samo še misel na otroka jo je razve-
selila. Kolikokrat se je pogovarjala z njim.
Le-ta je njen, popolnoma njen. Materinstvo
se ji je zazdelo najbolj vzvišena odlika,
katero more nositi zemeljsko bitje. Mati!
To sladko besedo je sama z blaženim ču-
stvom izgovarjala. Zdaj bo sama počašče-
na s tem imenom. Ali ga bo vredna? O,
prizadevala se bo, ves trud bo samo za
otroka, nad katerega se je nagnilo njeno
življenje. Danes ga ne sme še izdati! Sra-
motili bi njega in njo.

Najbolj bo srečna, ko bo prvič izgo-
voril: mama. Takrat bodo pozabljene vse
boli. Otrok moj! To bo bogata nagrada za
vse bolečine...

»Lojze, najin otrok ne bo tak kot so
drugi. Zlate laske bo imel in globoke sinje
očke, da bi se ti vtopil v njih. Njegov
smeh te bo božal ob večerih, da ti bo delo
zanj lahko in sladko. Zjutraj ga boš po-
ljubil na beli obrazek, da boš ves dan mi-
slil nanj!«

»Pridi, Lojze, čakava te!«

(Konec prihodnjic.)

PESEM NOTRANJSKI!

Notranjska, ti lepa zemlja moja,
kako so všeč mi tvoja polja revna,
kako mi draga hiša je pohlevna,
le v njej počitka najdem in pokoja.

Notranjska, ti zemlja skalna, tiha,
kjer trpko brinje sanja tam po gmajnah,
in bori govore o svojih tajnah
v nočeh, ko okrog nas spokojnost diha.

Notranjska, ti skromna zemlja naša,
kako so čudovite te ograde,
kot skrita hrepenenja duše mlade,
v njih skrb izginja in boleost ugaša.

Zemlja draga, le tebe bom ljubila,
te loke, laze, lehe in gozdove,
te naše siromašne, nizke krove,
prevare vse bom s tvojo roso umila.

Skrivnost življenja

V Reggio Calabria je hribček, »Hribček angelov« s cerkvico sv. Antona. Nič posebnega ne nudi, samo ime je nekaj tajnega.

Izvir temu nazivu sem slišala nekega dne, ko sem se napolnila tja gor z namenom, da vidim čudovito starko, ki so jo splošno imenovali »sveto redovnico«.

Vedno sem ljubila z resničnostjo in s sanjami umetno prepletene legende. Drago mi je, kakor dviga željnemu ljudstvu to, kar se dviga nad vsakdanjo gladino življenja ter postaja lepota za človeka, ki zna kakor čebela srkati cvetlični nektar in se z njim napajati.

Kruta resničnost vsakdanjega življenja ni upihnila v meni naivne preprostoti, ki se poraja često iz srčne globine, ne meneč se za posmeh okolice.

Šla sem torej gledat »sveto nuno«, ki živi v kolibi vrh griča. Majhen hodnik in na drugih vratih na levi je namesto vizitke bela Madona. V sobi nekaj navadnega, starega pohištva, mizica ob oknu in odtod razgled na morje. Po stenah kaka podoba in nastavek z razpelom. Pred njim lučka. Na majhni, temni, železni postelji lepa, rožnolična ženska. Sij snežnobelih las izpod črne čepice. Vdrti lici smehljajoči. Dvoje oči, gotovo nekdanj očarujočih, bega iskajoč s predmeta na predmet. Prsa se dvigajo v neenakomernem dihanju, toda na obrazu je sij miru. Ubogo telo je nepremično, toda duh živi, oživiljen one dobrotne moči, ki ustvarja v izvoljenih dušah pogon in namen življenja.

Na dnu slednjega človeškega srca je iskrica luči, ki često, tudi v najzakrknjejšem človeku razprši nenadoma temo in osvetli roko brata, ki jo steza, iskajoč pomoči. Toda to bitje, ki ga imenuje ljudstvo »sveto«, je prešinilo usmiljenje kot požar. Pozabila je dom, družino, blagostanje in hodila je od duri do duri. Kakor plamenček ljubezni, deleč kruh in sveto besedo, iskajoč duš Gospodu. Bila je preprosta redovnica nekega neapelskega reda. Po hudem potresu v Messini se je naselila tu v novo ustanovljenem zavetišču zapuščene dece. Odtod ime »Hribček angelov«.

Toda sveta nuna ne vrši čudežev, ne prerokuje, nima krvavih odtisov ran. In če jo obiščete, pripravite si s skromnostjo srce, kajti čudež se dovrši v vas samih. Ona ve in pozna skrivnost življenja, kot vse izvoljene duše, ki ga znajo živeti, toda pokaže jo le tistim, ki so blage volje...

*

Ustavil se je avto, po veži je nekdo prihajal. Nehote sem se umaknila v ozadje in pričakovala. Vstopila je lepa, mlada, elegantna, temno oblečena dama, zaprla duri, sedla k postelji, poljubila bolnici roko in ji šepetala.

Ujela sem nekatere besede, kak vzdih, potem vzklik, protestno prerekanje. Mučno mi je bilo prisostvovati prizoru: dama, naveličana življenja, naveličana krinke izgubljene sreče: želela bi končati življenje, ki ni imelo zanj več smisla. Mlada, lepa, bogata, mati, koliko drugih bi hotelo le polovico tega, kar je imela! Toda lepota ne zadošča, bogastvo ne zadošča, mladost, zdravje ne zadošča, ljubezen ne zadošča, nič ne zadošča človeški pohlepnosti po uživanju. Napela sem ušesa: bolnica je govorila. Kaj? Kakšen mogočen govor bi mogel umiriti vihar? Malo besed, počasnih, toplih, svečanih. Toda obiskovalka je poslušala pazljivo, kakor ne bi dobro pojmovala. Videla sem, da se je dvignila roka, ki se mi je zdela mrtva, s težavo je označila črno razpelo na beli steni. Obraz se ji je zasvetil od notranjega plamena prešinjena.

Trenuten molk. Nekaj tajnega je prešlo iz srca v srce: morda žarek večne resnice, ali droben sij luči, da pokaže ozko dver. Že je bila dama ob izhodu, že si je nadela krinko in brzela z avtom po gladki, senčni cesti proti mestu.

Težko je hoditi bos po peščenici, nositi suhljad za ogenj, stiskati trnjevo vejo, ki ima vendarle cveteti. Tako sem si mislila in zdelo se mi je, da vidim sprevid ljudi, ki so jih prebrile burje, obodlo trnje in so iztezali roke kakor slepci ter trdovratno poskušali utrditi korak po najkrajši in najpoložnejši cesti dalje.

Toda že je bil stol poleg postelje vnovič zaseden; nova obiskovalka je prišla. Sivolasa, obraz naguban, hrbet upognjen, roki sklenjeni v naročju, kakor jih sklepajo vdani in močni. Ljubezen ima svoj obraz, radost in veselje imata svojega. Mnogo obrazov se lahko strinja v izrazu, toda obraz bede je tipičen: tiste udrtе oči, tiste zabrekle podočnice, vročični pogledi, ki ne morejo varati. Rastlina, ki ugaša, črv, ki razjeda, vsiljivka, ki se naseljuje v vseh hišnih oglih in upihuje luči in smehljaje. Izraz usten, gube v kotih usten, lahek trepet so ji značilni znaki. Bila je mati in zaživela je s prijateljico preteklost. Pripovedovala ji je o deci, ki je žgolela v mrzlem gnezdu. Pravila je o tistem, ki ga ni več, o drugem, ki je daleč onkraj morja, o tretjem, nedolžnem, v ječi. Sejala je vse svoje dobro na svoji življenjski poti, ne glede na žrtve. Marsikdaj si je bila gotova neuspeha, toda tolažila se je z resnico, da je v življenju kot v vojni bolj potrebno bojevati se kot pa zmagati.

In v bolesi in iz bolesi je črpala radost. Kakor Mojzes, ki je hotel z grenko palico v puščavi grenko vodo spremeniti v sladko. Dvoje grenkosti za sladkost.

Lučka je trepetala pod razpelom, večerne sence so begale po sobi. Nepremična

bolnica je bila kakor zatopljenā v molitev. Na uborno odejo je drsela počasi solza za solzo ...

*

Tiho sem zapustila sobo svetnice. Kolena so se mi tresla; vsa sem bila prevzeta neznanih vtisov. Neka neznana sila me je vodila nizdol po stezi, ki jo je nekoč izkopala lava. Z oddaljenostjo od borne kočice se mi je širil pogled. Majhna in drobna je bila sled, ki sem jo puščala na raskavi poti in videla sem druge, vidnejše in globlje.

Utrudila sem se na dolgi poti in se hotela odpočiti na malih, zelenih traticah. Toda počitek me ni okrepčal. Naslonila sem se na grm, ni me mogel podpreti. Skrila sem se vetru in gromu v zatišje — tudi nevihta me je zajela —, ni me moglo skriti. Trgala sem cvetke ob stezah, toda njih vonj me je le trenutno osvežil. Pila sem ob studenčkih, a žeja je bila le še večja.

Zakaj, zakaj? sem vpraševala obupno. Odmev mi je odgovarjal: Zakaj? V mojem srcu pa je odmeval v odgovor glasno božji glas: »Jaz sem pot, resnica in življenje.«

In zaupno sem zapričela svojo pot, ker nisem se čutila več same.

Mira Toff-Hibšer:

NA BOŽJO NJIVO

Na božjo njivo
pod nebo sivo,
vase pogreznjeni
romamo zdaj; —
ko se bolest je nad nami sklonila,
ko nas je na srce poljubila.
O Bog, tolažbe nam daj!

Polna naročja
aster in krizantem,
ljubezni tihe
žarja soj.
Mehko posteljemo našim predragim;
v svitu lučk vdamo spominom se blagim
in molitvi za dušni pokoj.

Sveti Trije Kralji

Vesela gruča mladih kolesarjev se je na Mali šmaren lovila po kolovozu iz Stare Vrhniške proti sv. Trem Kraljem. V žarju je udarila ura tričetrt na devet.

»Le poženimo, le, si bomo že v Smrečju privezali dušo,« se je oglasil Krvojčev Tone.

»Tone, ti si danes preveč neugnan, saj vrtim in vrtim, pa neče pošteno teči. Mudi se nam tudi ne tako.«

»Kaj ti veš, Jože? V Smrečju se gotovo že vrte. Enkrat bi se res rad zavrtel, preden gremo naprej.«

Že se je zasvetilo lepo gospodarsko poslopje, ki je bilo obdano od samih mogočnih smrek. Nad hišo se je smejal sadovnjak. Debele hruške, maslenke, cepljenke in tepke so se kar same ponujale.

Fantje so se ustavili pred gostilno, postavili kolesa ob zid in hrupno stopili v gostilniško sobo. Godci, katere je Smrekar najel vsako leto za Mali šmaren, so glasneje pritisnili na svoje mehove. Mlada natakarica je pristopila h gruči: »No, kaj boste, žganega, ta kratkega, ali brinjevca?«

»Ta kratkega, ta kratkega, da nam kosti ne zastanejo,« je bil zopet Tone najglasnejši. Pograbil je najbližje dekle in se zavrtel ob hrupnih zvokih harmonike.

»Krvojč, vaši se peljejo, se jim boš kaj pokazal?« je zavrelo po sobi.

Tone je pustil sredi plesa dekle in planil proti vratom. Pred hišo se je ustavil črn koleselj.

»Mama, ali hočete kozarček brinjevca? Ne bo vam škodil.«

»Tone, kakšen pa si danes? Saj vse gori iz tebe. Kozarček mi le daj, potem pa v cerkev!«

»Nič skrbi, mama! Saj gremo takoj naprej.«

Sin Janez, ki se je pripeljal s Krvojčevko, je dal konja v hlev in potegnili koleselj na dvorišče.

Prišla je še cela tropa romarjev in romaric. Krvojčevka se je pomešala med nje. Razgovor se je pletel o pšenici, ki je slabo pokazala. Tu v hribih se je še blestela njiva nepožete pšenice. Čudili so se. Dolinci so že omlatili in spravili v kašče.

Začulo se je pritrkovanje in od vseh širani so vreli po stezah in mehki travi romarji. Okoli cerkve so sedeli sami fantje in dekleta in le tu in tam kaka gospodinja. Gospodarji so že zjutraj prišli. V culah so prinesli pšenico v dar, za srečo pri živini.

Tone se je v družbi fantov ustavil pred stojnico. Dekleta, brhke dolinke, ki so zbiralale odpustke, so odstopile.

»Saj vas ne bomo pojedli! Rezka, daj mi no kak odpustek.«

»Veš kaj, Tone, danes kupujejo odpustke fantje.«

»Toda srca ne. Pogledj, tu imajo tako lepa in velika z napisi. Če mi ga kupiš, ga bom shranil za spomin na te, Rezka, in morda moje prvo in zadnje romanje k Sv. Trem Kraljem.«

»Zadnje? Saj menda ne misliš umreti?« Rezka je kupila srce in na njem je bil listek:

Zaradi tebe imam veliko skrbi,
ker moje srce le za te gori.

Tone jo je pogledal z vprašujočim pogledom. Ni bilo časa govoriti. Zvon je vabil v cerkev.

Usuli so se v cerkev. Razgretim od hitre hoje in besedi, so gorela lica. Na prižnico je stopil vrhniški dekan. Lica vseh so se uprla vanj. Polni, jasni glas je zazvenel po cerkvi in utonil izven nje v smreke. Lepo in navdušeno je govoril dekan, še fantje se niso dolgočasili in gledali na žensko stran.

Po maši so tehtali njegove besede in ga hvalili: »Govori, pa govori, kot bi rožce sadil.« Toda kmalu je bila pozabljena pridiga in razkropili so se ter posedeli v senci.

Anica, Metka in Rezka so sedele same in pile lep razgled. Pod njimi je ležala v soncu in se rahlo zavijala v opoldanski dim vasica.

»Glejta, kako lep razgled! Mene pa navdajajo tako temne slutnje,« je spregovorila Rezka.

»Rezka, danes se ne spodobijo žalostne misli. Misli raje na onega, ki si mu kupila srce!«

»Nikar mi ne nagajaj, Anica! Kupila sem mu, ker me je prosil.«

»Čakaj, navihanka! Ali te ni prosil tudi Grega? Zakaj pa nisi njemu kupila srca?«

Rezko so rešili zbadanj fantje, ki so se ustavili pri dekletih.

»Kaj še ne greste? Pojdimo skupaj! Se bomo še pri Smrekarju ustavili in okrepčali,« je prosil Jože z očmi Anico.

»Rezka, Metka, Anica, pojdite z nami, lepše nam bo,« so prosili še Tone, Grega in drugi.

Dekleta so ustala in vesela gruča je zavela proti dolini. Tone se je pridružil Rezki, rad bi ji povedal, da jo ima rad kot nihče drugi. Modre oči so ga večkrat pogledale ljubeče in zaupno. V srcu si je mislil: ljubi me. Če ne bi bil fant, utrgal bi zadnjo marjetico in jo razlital: da? ne?, da?, ne?... In kaj če bi bilo ne? Saj ima šele dvajset pomladi!...

Že so bili pri Smrekarju. Tone bi raje šel naprej z Rezko. — A družba, je družba!

Vrteli so se in plesali so, dokler niso poslednji romarji prišli v dolino. Med poslednjimi je bila tudi Kaminka, Rezkina mati. Rada ali nerada je morala Rezka zapustiti tovarišice in se pridružiti materi. Tone ji je naskrivaj močno stisnil roko, da se je nevede pritisnila k njemu. Tone je izrazil priliko in jo poljubil na dolge pšenične kite. Rezka se mu je iztrgala in s tihim: »Tone, ne ostani dolgo!« izginila z materjo v gneči.

Tone se je vrnil k ostalim in siloma krotil razburjenost. Hotel se je obvladati, ker nemožato se mu je zdelo, da bi kdo zapazil njegovo zaljubljenost.

Teden dni pozneje, v nedeljo so se isti, ki smo jih srečali pri Smrekarju in v senci Sv. Treh Kraljev, zabavali na gasilski prireditvi v B. Tone je bil med njimi, a ne tako razporežen kot pred tednom dni. Ni se mu posrečilo priti v dobro voljo. Manjkalo mu je nekaj. Morda Rezka, ki je edine ni bilo izmed zadnje družbe, ali čudna utrujenost in nejasnost?

Ni ga oživel ples, ne skakanje v vrečah, ne srečolov in še celo streljanje lisjaka ne, ki ga je navadno napravilo za sijajnega strelca in obogatilo njegov žep.

Kmalu se je dvignil in se odpeljal sam

s kolesom proti domu. Vozil je nekoliko časa, začutil vrtoglavico in komaj se je ujel, da ni padel v jarek. Stopil je s kolesa in sedel na občestni kamen. »Sramota«, je mislil, »saj nisem več spil, kot kozarec vina!« Sedel je tako četrto ure ali morda več. Ves je gorel. Potipal je žilo; ta je burno bila, čelo je imel razgreto ko vroče železo. »Morda sem bolan?« je pomislil trudoma. Dvignil se je, peljal nekaj časa in zopet isto. Ponovno je počival, a dalje ko prvič. Začul je govorjenje. Vstal je in počasi šel poleg kolesa. Govorjenje se mu je približalo in Jože se mu je nasmejal: »Tone, kaj si se ga napil, da držiš kolo za roge?«

»Ne, nisem. Kolo je počilo. Kar pojdite! Pridem za vami.«

Z veliko muko je prišel domov. Za pot, ki jo je drugače prevozil v pol ure, je sedaj rabil polni dve uri. Najhuje mu je bilo iti še v klanec, ki vodi do njegovega doma. Naslanjal se je ob smreke, drgnil čelo ob mokro travo in želel: »O, ko bi bil že na kozolcu v senu!«

Težko je zmagal lestev, padel je v komaj posušeno seno in za nekaj ur ga je zmagal spanec. A ne oni mirni, ki prinese okrepitev, ampak moreč, poln groznih sanj.

Zgodaj zjutraj je planil k materi v kuhinjo in grabil za posodo, ki je visela na steni? »Gori, gori, vode! Kuhinja gori! Ali ne vidite, kako ogenj objema omaro? Gori!«

»Tone, Tone, saj ne gori! Ali si bolan? Pojdi, lezi v hiši na posteljo!«

Prijel se je za glavo in moten pogled se mu je polagoma zbistril. »Boli me glava in tako strašno vroče je.«

Mati mu je ponudila stol in skodelico mleka. Hlastno je spil, a pri tem je bil ves poten. Ni hotel v posteljo, šel je nazaj na kozolec.

Ležal je, ni spal, a glava mu je gorela in neprestano je ponavljal nerazumljive besede. Brat Janez ga je komaj pripravi, da je legel na posteljo. Ponavljal je: »Saj nisem bolan, le glava me boli in po želodcu tako strašno zavija. Jutri bom že delal.«

Naslednji dan so poklicali zdravnika. Ugotovil je trebušni legar. Strogo je prepovedal vsem, da ne smejo na delo na

polje, ampak samo okoli hiše. Popoldne je občinski sluga prinesel tablico in jo petdeset metrov niže hiše obesil na oreh.

Janeza je zanimalo, kaj je na tablici in prepričal se je: Trebušni legar. Obisk ni dovoljen. Kdor prestopi ukaz, bo najstrožje kaznovan.

Janez si je domislil, kar je slišal o nalezljivih boleznih. To je torej kontumac! Stisnilo ga je za grlo: »Tako smo sedaj odrezani od sveta, nihče ne sme na naš grič.«

Tone je po zdravilih, ki jih je vzel po zdravnikovem nasvetu, trdo zaspal. Sestra Francka je sedela poleg njegove postelje in ga branila pred nadležnimi muhami. »Kakor v bolnici,« je pomislila, ker je duh po lizolu napolnjeval hišo. Še nihče ni bil bolan, odkar ve in zdaj mora naenkrat prihajati zdravnik.

Nenadoma je planil Tone kvišku, krilil z rokami in obupno vpil in gledal s prestrašenimi blodečimi očmi: »Gori, gori pri Smrekarju. Joj, ogenj se oprijemlje smrek, vse že gori do nas. Rezka, teci, teci! Joj, tvoje kite že gore! Rezka, Rezka...«

Truden je padel nazaj. Pogledal Franco: »Kdaj bova šla domov? Dajva, počijva! Ne morem naprej. Zakaj sem šel na veselico? Tako daleč je domov.«

Zopet je zaspal. To se je ponavljalo mesec dni. Blodil je, prosil, naj ga spremijo domov, klical Rezko... Mesec dni je ležal in ves ta mesec se je zavedel samo nekaj bežnih trenutkov, ves ta mesec je hodil z veselice domov.

Prihajal je zdravnik in na koncu meseca je nekega jutra pošepnil Janezu: »Pljučnica je nastopila. Ima slabo srce. Pripravi mater na najhujše!« Potegnil je Janeza od drugih in mu dal navodila, kaj in kako naj ukrene ob smrti.

Prišel je četrtek, katerega je zdravnik označil za krizo. Ves dan je bila Francka poleg Tonetove postelje. Ni dihal, ampak hropel. Prsi so burno plale. Vsa odeja je bila neprestano na tleh. Francka si je skrivaj brisala solze, prosila Marijo pomoči. Zvečer je umiral. Steklene oči so nepregibno zrle v strop, a prsi so plale in zdaj zdaj zahropele ko stara harmonika. Vsi domači so se zbrali v hiši in molili rožni venec. Francka naprej, ostali so odgovarjali. Ob Tonetovi postelji je

gorela voščena sveča z Višarij. Francka je zrla nekaj časa v mrtvaško svečo, nekaj časa v Toneta. Tresoč ji je postajal glas in pri: ki je za nas križan bil, je planila v jok. Tedaj je Tone poklical z ukazujočim glasom: »Francka, Francka.« Stopila je k njegovi postelji, sklonila se in tedaj ji je roka padla težko ko kladivo kovača na ramo: »Ne jokaj!«

Oče je veselo vzkliknil: »Bolje mu je, kriza bo odločila, zavedel se je!«

Tone je premeril z očmi vse in nato rahlo zaspal.

Vsi so šli počivat, le oče je ostal pri njem vso noč. Ko se je zbudil, sta govorila in zahteval je zobno krtačko. Z ihto si je drgnil zobe in od vročine razžgano ustno duplino. Proti jutru je ponovno zaspal. Oče je utrujen legel in zaspal, morda uro ali manj. Francka je prišla k Tonetu in ta se ji je nasmejal s smehom, ki se ne da nikdar izbrisati iz spomina. Bil je smeh mrliča, ki je Francki pretresel do mozga. Velike, svetlomodne oči so se zazrle v njo in suhi, izmозgani obraz je odkril vrsto belih, močnih zob. Smeh lobanje pri prežgodnje prekopanem grobu!

Smeh je zakrila modra polt in tisoče potnih kapljic. Hitela je v kuhinjo in hlev po mamo, brate. Nejasna slutnja ji je polnila srce: »Umira, umira!«

Samo globok vzdih, ustne so se mu nasmejale v srečen smehljaj, kot takrat, ko je prišel duhovnik s sveto popotnico in obstal je negiben, mrtev.

Molče je Janez napregel konja in pripeljal belo krsto. Tiho je materi povedal zdravnikovo naročilo.

Kdo bi razumel globino materine ljubezni, kdo preštudiral njeno dušo, kdo bi mogel vedeti, da takrat, ko največ trpi, zmore največja dejanja.

Krvočevka, ki je v mukah rodila Toneta, vzgajala in ljubila dvajset let, je zmohčila rjuho v apnenčevi brozgi in v njo z Janezovo pomočjo zavila svojega prvega mrtvega otroka in položila v krsto. Vsi so ga poslednjič prekrižali in očeta, tudi korenino, je zlomil jok. Vsi so brez misli, nezmožni kakršnega koli dela, stali poleg mrtvega brata in sina, a mati je vzela žeblje in kladivo in votli, srce trgajoči udarci so neusmiljeno odmevali po sobi. Krsta je bila zabita.

Brez duhovnika so naložili pred mesecem najbolj veselega in razgibanega fanta na voz. Pred konjem je stopal Jože in nesel brlečo leščerbo. Jože in Janez sta bila edina, ki sta smela spremljati mrtvega brata na njegovi zadnji poti v — mrtvašnico.

Čez dva dni je bil pokop, ki ga še ni videla okolica. Kljub prepovedi, kljub orožnikom je prišlo mladih ljudi od vseh vetrov, da bi tovarišu nadomeščali očeta, brate in sestre, ki niso smeli zaradi kontumaca k pogrebu. Edina mati je prišla, stala ko okamenela poleg črno zevajoče

jame, brez solza, ko da bi zdaj, zdaj od sile trpljenja onemogla zakričala. Pa ni! In ni jokala, ko je poslednja kepa zemlje padla in je sama odšla.

Ko pa je prišla domov in pogledala na prazno posteljo, je planil jok iz nje, dolgo zadrževano trpljenje se je izlilo v odrešilne solze ...

*

Na Tonetovem grobu so vzcvetele kmalu krizanteme. Ljubeča Rezkina roka je vsak večer rahljala prst in prižigala lučko — neizgovorjeni ljubezni.

Franjo Neubauer:

V JESENSKIH MEGLAH

Tvoj grob izročen je
meglam le v objem
ni rožic nobenih
ne lučic na njem.

Nikamor ne morem
skoz zastor megla,
moj vid mi nesrečni
do tebe ne da.

Molčala bi gora
in nem bi bil dol,
v samoto bi moja
vrnila se bol.

Pohitel čez dolov
in gor bi devet,
od tople nekdanje
ljubezni razvnet.

Doline poprašal
in vse bi gore,
kje tvoje počiva
ljubeče srce.

Franjo Neubauer:

SRCE POLOŽIM TI NA GROB

Kaj z rožami hodil
tvoj grob bi krasit,
kaj svečic bi drobnih
prižigal ti svit?!

Le kratko ohrani
cvetice se čar,
ko nagne na grob se,
ne vstane nikdar.

In svečke plamteče
vrh dragih grobov
ugasnejo piši
jesenskih vetrov.

Srce ti čuteče
na grob položim,
vso svojo ljubezen
prinesem ti z njim.

Le v srcu ostane
najnežnejši cvet,
krasan, nedotaknjen
čez mnogo še let.

Iz srčne globine
dviguje se žar,
ki ne pogasi ga
ne piš ne vihar.

Iz zasede

Nekega jutra, ko sem pisala ob odprtem oknu, sem uzrla na poboju grdega pajka pohajča, ki se je zdajci vzpenjal kvišku, zdajci spuščal nizdol, skrivaje se, in zopet tekal sem ter tja. Mržnja, ki jo imam do pajčevine, ki mi priča o malomarnosti in nesnagi hiš, me je že dvignila, da ga preženem in ga pohodim. A prišel mi je na misel rek, da pajek srečo prinaša... in ta mu je rešil življenje. Tudi on je imel navsezadnje pravico do sonca, do življenja... Pa sem iskala vzroka njegovih kretenj in njegovega nemira. Dvoje muh se je lovilo med tem na isti šipi; sedaj bliže, sedaj oddaljeno, druga poleg druge, skrčujoč in stezajoč neznatni rilček. Sestanek teh dveh je zmotil pajk-vsiljivec z namerami vse druge kot prijaznimi. Presenečena dvojica je zletela na nasprotno stran. Zdajci se je prva ustavila, si odrgnila z nožico peroti, kakor da jih lika. Pajek pa, ki je ostal za trenutek skrit, je švignil naglo po nji in muha se je v drugo zmuznila zasledovalcu.

»Ej, da,« sem rekla sama pri sebi, »nima mreže, da bi jo ujel in muha s svojimi krili je hitrejša od njega.« Toda hip za tem se je muha spustila nizdol in pajek je nadaljeval svoj lov. A krilata nagajivka — komaj ji je bil sovražnik za petami, je skoro v zasmeh odletela in se vrnila na prejšnje mesto.

Poleti muhe in tek pajka zasledovalca sta se obnavljala. Nekaj nepomembnega, a zame zanimivega.

»Zakaj se vrača?« sem si mislila. »Zakaj se ne utruji zasledujoč jo?« sem se domislila pajka, ko se je nadaljevala igra. Ali je tu kljuvovalec poziv ali neznana primorana moč umikanja? Kakor privlačuje svetiljka svečo ali metuljčka, da ga osmоди, kakor privlači kača ptičko, ima morda ostuden pajek posebno privlačno silo za male zasledovanke? Najbolj pritažena zvijača zoprnega zasledovalca zdajci ves dremav in zdajci v malih vztrajnih skokih za plenom, zaokusnim grizljajem. Boj za življenje je močna vzmet, ki tira najmanjše, najneznatnejše bitje do največjega napora v moči in v duhu. Muha se mi je zdela že malce utrujena. Nje poleti

so postajali vedno manj urni; onemogla je in dohitel jo je pajek. Zaslišalo se je brnenje — hrup, prošnje?

»Ne, ne, grdoba, ne boš je udušil,« sem rekla in odstranila s koncem peresnika pajka, da je odletel onstran vrtniča. Toda muha, ki se mi je zdelo, da sem ji otela življenje, je vtresla peruti v zadnjih močeh in obležala mrtva. V svojem objemu jo je sovražnik udušil.

Pajek, zavedajoč se iz omame in nevoljan izgubiti s trudom pridobljeni plen, se je pojavil na oknu, toda brez premisleka sem ga pohodila.

V malo minutah dvojna žaloigra na eni in isti šipi. Žaloigra neznatna in neznana, a trepet dvoje malih življenj, dvoje atomov neskončnega veselstva.

Odstranila sem trupelci na cesto. Pajka ni bilo spoznati, muho, z nožicami nizdol, razprtimi krili, bi bilo domnevati še živo.

Ugledala jo je lastovka, se spustila nizdol in jo odnesla v gnezdo, kjer jo je čakal roj malčkov odprtih kljunčkov.

Rumenkast madež je ostal na oknu in privabil sestro muho k pojedini. Je li prišla radovat se sovražnikove smrti ali obžalovat izgubo ljube tovarišice? Kdo ve!

To so mali dogodki vseh dni, vseh ur; neopaženi dogodki vrtoglavega življenja narave, toda zanimivi kot dogodki človeškega življenja.

In ni morda naše življenje sestavljeno iz pohlepa, nevarnosti, bojev? Nagoniska potreba ohranjenja, želja ljubezni, trudapolno iskanje kruha, stremljenje po pridobitvi...

Samo da na veliki lestvi navzgor ima človek višje stremljenje, moč napredka, ki ga sili dalje in višje in da mrtvemu ne konča vse, ampak začenja novo življenje, višje in vekotrajno. Življenje, vedni pogon fizičnih in intelektualnih moči je stremljenje po dobrem, dvig k luči, večni dvig duha, neukrotljiva želja po neznanem in kakor v naravi poseganje po nedosegljivi, bežeči sreči...

Poravnajte naročnino!

Tam v tihi vasi čakajo večera,
spet duše mrtvih bodo vasovale,
pri polnih mizah spet vso noč ostale,
o tem med ljudstvom je še živa vera.

Zdaj čez plotove zrejo krizanteme.
Napol že s smrtjo so se poljubile,
do zemlje so se dalje sklonile,
nevidno smrt svoj god slavi iz teme.

Premnoge rože na grobovih mrejo,
gorijo sveče v tožno medlem soju,
šumijo breze v tajnostnem pokoju
in misli nekam v večne dalje grejo.

V domači vasi čakajo večera,
hitijo duše čez poti srebrne, — —
o kdaj se moja — — v tih trenutek vrne,
kdaj jo objame dom in živa vera...?

Milica Sivec:

Prehrana zdravega in bolnega človeka

(Nadaljevanje.)

Pri uživanju surovega sadja pa moramo biti vedno previdni. Vsako sadje, ki ga ne utrgamo naravnost z drevesa, pred uživanjem dobro operimo v hladni tekoči vodi. Prav tako operimo tudi sadje, ki smo ga utrgali v bližini prašnih cest in gnojakov. V cestnem prahu je nešteto bolezenskih kali, sadje v bližini gnojakov pa je onesnaženo in okuženo od muh. Sadje kupljeno na trgu je romalo skozi roke mnogih ljudi, o katerih ne vemo, če so bili zdravi in snažni. Poleg tega pa sadje na trgu ni zavarovano pred prahom, muhami in osami, ki ga obletavajo v celih rojih. Na grozdju je še modra galica, s katero so škropili vinsko trto.

Pegasto, nagnito in nezrelo sadje je zdravju škodljivo. Nezrelo sadje je težko prebavno ter povzroča prolive in črevesne katarje. Enak učinek ima iztisnjeni sok iz nezrelega sadja, če ga pred uživanjem nismo prekuhali. Trde sadne lupine, pečke in kožice so neprebavne.

Sadje zelo blagodejno vpliva na naše zdravje. Kot lugotvorna hrana pospešuje izločanje kislin iz tkiva, krvi in žolča, ki so se nabrale v našem telesu zaradi preobilnega zauživanja živalskih beljakovin in močnatih izdelkov. Kdor uživa obilo sadja, nima poželjenja po slanih in mastnih jedeh. Zato se količina soli in masti v telesu manjša, kar ugodno vpliva na znižanje krvnega pritiska.

Sadne kisline blagodejno delujejo na živčevje, pospešujejo izločanje prebavnih

sokov v prebavilih in s tem ugodno vplivajo na prebavo. Gase žejo ter pospešujejo delovanje ledvic in kože. Sadne kisline učinkujejo razkuževalno, zatirajo bakterije in ovirajo gnitje v črevesju. Pomirjevalno in krepilno vplivajo na oslabele živčevje posebno jabolka, grozdje in rdeče jagode.

Sadje je dobro odvajalno sredstvo. Najbolj odvaja sadje, ki ima mnogo sladkorja n. pr. smokve, grozdje, hruške, nešplje, češnje, češplje, slive in breskve. Z dodatkom sladkorja se odvajalen vpliv sadja poveča.

Sadje, ki vsebuje obilo kalija n. pr. slive, češplje, banane itd. deluje odvajalno, čisti kri in žene na vodo.

Pri prolivih in črevesnih katarjih so izborna sredstva za zapiranje suhe borovnice, pečene hruške in češplje. Borovničev čaj in limonov sok sta znana tudi kot antiseptično (razkuževalno) sredstvo pri vnetju vratne sluznice. Sadje ne vsebuje purinov, ki tvorijo sečno kislino, ima pa obilo baz in zato more imeti sposobnost, da topi sečno kislino. Uporabljamo ga za dijetlo pri ledvičnih obolenjih in pri trganju ali pokostnici. Pri trganju v sklepih je limonov sok najboljše nadomestilo za kis. Pri akutnem vnetju obisti so zelo priporočljivi iztisnjeni sadni sokovi. Hruške pospešujejo izločanje vode, robidnice, limonov sok in rdeče jagode delujejo odvajalno na obisti in so dobro sredstvo proti obistnim in žolčnim kamnom.

Sadje je dragoceno sredstvo proti zamaščenosti. Ta se pojavlja navadno zaradi obilnega zauživanja mastnih mesnih jedi, sladkarij in močnatih izdelkov. Če se v svrhu shujšanja ogibljemo hrane, ki vsebuje mnogo kalorij, imamo v želodcu nadležen občutek praznote. Ta izgine, če zavžijemo kak sad n. pr. pomarančo, jabolko, par banan itd. Zelo se priporoča proti zamaščenosti grozdje.

Izborno sredstvo za shujšanje so sadni dnevi. V teh dneh se je treba ogibati vseh tekočin in zavžiti le do 700 kalorij sadja. Če sestavimo dnevno hrano iz sadja in zelenjadi imamo sadno-zelenjadni dan. Take sadne kure so dragocene posebno pri poapnenenju žil in pri nekaterih srčnih afekcijah.

V dolgih zimskih mesecih postaneta sadje in sveža rastlinska hrana vedno bolj redka. Mnogi ljudje, posebno oni, ki so navezani na gostilniško hrano in po več mesecev ne uživajo sadja, zelenjave in surovega mleka, postanejo zaradi pomanjkanja vitaminov žrtve skorbuta. Pomladna utrujenost, medlost, upehanost, nagnjenost h krvavenju in tipične otekline, ki nastanejo na posameznih mestih, so pojavi pomladnega skorbuta. Z zauživanjem svežega sadja: pomaranč in citron, ki vsebujejo protiskorbutičen vitamin C, je mogoče ozdraviti to bolezen v nekaj tednih.

Sadje vsebuje tudi obilo apnenca in protirahitičen vitamin D in je zato priznано sredstvo proti rahitiki.

Pri sladkorni bolezni je sladkor za bolnika škodljiv in ga mora popolnoma izločiti iz svoje hrane. V sadju pa se nahaja mešanica sadnega in grozdnega sladkorja, ki ima ta učinek, da omiljuje kvaren vpliv posameznih sladkornih vrst. Zato smejo jemati diabetiki (sladkorno bolni) po zdravnikovih navodilih k običajni hrani tudi majhne dodatke sadja, ki jim prinese prijetno izpremembo v enolično prehrano. V poštev pridejo pred vsem surove banane, jabolka, pomaranče in hruške.

Bolniki, s težko želodčno boleznijo, naj se odpovedo sadju. Prenesli bi kvečjemu skozi sito pretlačen jabolčni in bananov močnik ter majhne količine soka pomaranč, breskev in rdečih jagod, ki bi jih dodali mlečnim jedem v svrhu zboljšanja okusa. Točnih predpisov glede dijetnega sadja

ni mogoče dati, ker zavisi to od stanja vsakega posameznega bolnika.

Bolniki s kronično zapeko naj uživajo mnogo sadja v več obrokih čez dan. Najbolje učinkujejo sveži sadni sokovi na tešče. Prav dobro sredstvo proti zapeki in zlati žili je grozdje.

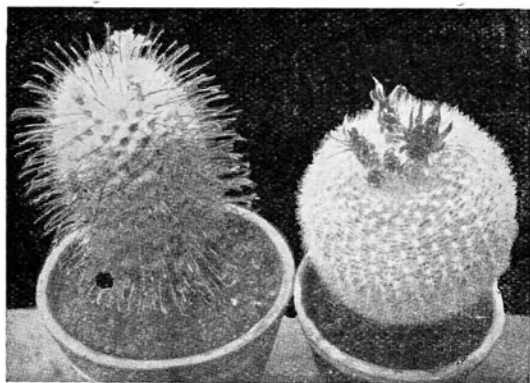
Jabolka in češnje vsebujejo železo in jih priporočajo bledim, malokrvnim, slabokrvnim in slabotnim. Grozdje in hruške imajo obilo sladkorja in apnenca ter so dobra hrana za bledične, slabokrvne in škrofulozne.

Sok iz jagod navadnega bezga pospešuje delovanje kože. Čaj iz bezgovih jagod z dodatkom citronove kisline povzroča potenje. Sok iz robidnic in razredčen limonov sok raztapljata katar.

Dobrodošlo nam je sadje posebno pozimi, ko ni zelenjave in je naša hrana enolična. Zato moramo misliti že v jeseni na to, da se dovolj založimo s sadjem za zimo. Sadje lahko hranimo v svežem stanju, posušeno in vkuhano. Iz sadnega mesa delamo mezge in marmelade, iz iztisnjene soka surovega sadja pa brezalkoholne pijače: malinovec, jagodovec, jabolčnik, hruškovec in sadni zdriz ali žele. Iz slabšega in nezrelega sadja ter zdravih sadnih odpadkov pa napravljamo sadni kis.

Sobna ostrica.

Kakteji pred prvim cvetom.

Če so druga sadjarska dela možko opravilo, bodi skrb pridne gospodinje, da bo pozimi shramba polna posušenega sadja. Za posebne priložnosti naj ima pripravljene tudi sadne mezge, marmelade in sadne sokove. Premajhno zanimanje in neodločnost naših žena sta mnogo krivi, da se je tako razširila žganjekuha, ki brezmiselno uničuje božje darove, krade otrokom in odraslim zdravo hrano, ruši trdne kmečke domove, zastruplja narod na duši in telesu ter je vir brezmejnega gorja.

Mleko in mlečni izdelki.

Mleko je važno hranivo. Je neprozorna belorumenca, nekoliko sladka tekočina, to je zmes vode, tolšče, sirnine, beljakovin, mlečnega sladkorja in rudninskih soli. Največ je vode, belo barvo in neprozornost dobiva mleko deloma od finih delcev masti, deloma od kazeina in rudninskih soli, ki so razpršene v njem. V mleku se nahajajo tudi vitamini, protistrupi in snovi, ki varujejo mlado bitje raznih bolezni.

Dobro zdravo mleko je brez duha, le ovčje in včasih tudi kozje mleko ima svoj poseben duh in okus. S kuhanjem se zdravo mleko na videz ne spremeni.

Mlečne beljakovine vsebujejo vse tiste sestavine kakor beljakovine človeškega telesa in so za zgradbo našega telesa najlažje uporabne. Mleko je izvrstno dopolnilo k tisti hrani, ki nima beljakovin ali v katerih so beljakovine drugače sestavljene.

Mast je razpršena v mleku v obliki majlih kroglic in se nabira vrhu njega kot smetana. V smetani so vse tiste snovi, ki so v mleku, le da je odstotek masti večji,

odstotek vode pa manjši. Sladko mleko da sladko, kislo pa kislo smetano.

Če primerno toplo mleko ali smetano točemo, se kroglice masti strdijo in spri-mejo v kepice, iz katerih dobimo maslo. Sveže maslo je sladkega okusa in prijetnega duha. Najbolj mastno maslo dobimo iz primerno kisle smetane. Maslo v oblikah je pregneteno in vsebuje najmanj vode. Mlečna mast se topi pri 33 stopinjah Celzija in zato ostane v človeškem telesu v tekočem stanju. Telo jo zelo lahko posrka skozi pore črev in popolnoma prehaja v kri.

Mlečni sladkor ima komaj tretjino sladkobe nasproti trsnemu sladkorju. Za bolnike s sladkorno boleznijo ga nekatere tovarne izločajo iz mleka. Ima to lastnost, da deluje odvajalno. Glede na hranilno vrednost je zelo važen. Mlečno kislinke bakterije ga pretvarjajo v kislino in mleko se potem skisa. To zabranimo, če hranimo mleko na hladnem ali če ga zavremo.

Sveže mleko, smetana in surovo maslo vsebujejo vitamine A, B in D. S posne-manjem in kuhanjem mleka te vitamine uničujemo, zato imajo posneto, pinjeno in zavreto mleko, skuta in sir manj vitaminov A in B, vitamin D pa iz njih popolnoma izgine.

Razne soli, apno, fosfati in železo, ki se nahajajo v mleku, so važne za zgradbo kosti, zob in krvi ter so neobhodno potrebne za matere in otroke.

Voda, v kateri so raztopljene vse zgoraj navedene mlečne sestavine, pripomore, da jih uživamo v obliki okusne pijače, ki nas nasiti in nam gasi žejo.

Mleko vseh sesalcev vsebuje v glavnem iste sestavine, samo medsebojno odstotno razmerje je drugačno. Najpogosteje uporabljamo kravje mleko, bolj redko kozje in ovčje. V nekaterih krajih naše zemlje uživajo bivolje, kobilje in osličje mleko.

Mleko, ki ga izločajo mlečne žleze takoj po rojstvu mladiča, imenujemo mlezivo in je namenjeno njemu, da mu izčisti črevesje raznih odpadkov. Od navadnega mleka se razlikuje po barvi, okusu in duhu.

Mlezivo vsebuje manj vode, a mnogo več beljakovin in sirnine, kakor navadno mleko. Zato se pri kuhanju rado sesede.

Mleko je posebno važno za prehrano otrok, ker vsebuje vse snovi, ki so potrebne za razvoj njihovega telesa. Dojenček

uživa v prvih mesecih svojega življenja samo mleko, vendar se lepo razvija in kmalu podvoji svojo težo. Predvsem je določeno zanj materino mleko, ki je drugače sestavljeno od živalskega in vsebuje posebne snovi, ki usposabljaajo dete za boj proti raznim boleznim. Ko je otrok sposoben uživati poleg mleka še drugo hrano, mu vsak dan dajemo nekoliko nastrganega svežega sadja, pozneje pa še korenje, zelenjavo, krompir in močnate jedi. Starejši otroci, ki dobivajo poleg druge hrane vsak dan tudi čašico mleka, hitreje napredujejo in so bolj odporni nasproti raznim boleznim. Odraslim pospešuje mleko obtok krvi in s tem ugodno vpliva na njih zdravje.

Po hranilni vrednosti odgovarja en liter mleka pol kilogramu govedine ali pa osmim jajcem. Cena mleka je v primeri z mesom in jajci znatno nižja. Če omejujemo uporabo mesa in jajc in uživamo več mleka, obilo prihranimo na izdatkih, hranilna vrednost pa ostane ista.

Vsaka preobilna enostranska hrana je zdravju škodljiva. Preobilno zauživanje mleka je škodljivo, ker dovaja telesu preveč beljakovin, a premalo rudninskih soli, posebno železa. Poleg tega zahteva človeški organizem mnogovrstno hrano, ki draži žleze in pospešuje izločanje sokov.

Matere rade precenjujejo vrednost mleka in svoje otroke preveč silijo z njim. Če je mleko razredčeno z vodo ali posneto, je škoda za otrokovo zdravje še večja. Zaradi obilo zaužitega mleka izgubi otrok tek za druga trdnejša jedila in jih zato uživa le malo.

Kakovost mleka je odvisna od klaje in od živali. Zaradi boljše prehrane se zviša količina mleka in tolsče v njem. Tudi okus mleka zavisi od prehrane. Po suhi krmi imajo živali belo, po sveži, zeleni pa rumenkasto mleko. Odlična, krepka hrana za dviganje mlečnosti so pšenični otrobi. Bolne živali in tiste, ki težko delajo, imajo slabše mleko. (Dalje prihodnjič.)

Takoj v začetku šole pridno pri učenju.

O RIŽU IN KONDENZIRANEM MLEKU

Riž zavzema čim dalje važnejše mesto v naši prehrani. V veliki meri nam nadomesti moko in močnate jedi, v mnogih primerih tudi meso. Dobro je to, da se riža le težko preobješ. Saj pripoveduje stara indijska pravljica, da je ustvaril riž bog šiva na prošnjo lepe deklice, ki jo je zasnožil. Bila je revna in je želela osrečiti svoje rojake; zato je za ženitovanjsko darilo zahtevala jed, ki se je ljudje ne bodo naveličali.

Kot hranilo prištevamo riž k ogljikovim hidratom kakor vse druge žitarice in krompir. Poznamo dve vrsti riža, tako imenovani gorski riž, ki raste na suhem in ga pri nas ni dobiti in v Evropi tudi ne uspeva, ter mnogo izdatnejši močvirni riž, ki ga pridelata Italija največ v Evropi.

V domovini riža, na Kitajskem in v Indiji, je riž skoraj izključna hrana domačinov. Jedo mrzlega ali toplega, kuhana samo na vodi, poleg pa uživajo razno sadje in zelenjave ter ribe in meso.

Pri nas pripravljamo riž na mnogo načinov. Na kuharski razstavi v Lincu so kazali 70 različnih jedi iz krompirja. Mislim pa, da bi jih dober kuhar iz riža mogel pripraviti tudi sto. Riž kuhamo in pražimo. Važno je, da ga vselej skrbno operemo. Nekateri starejši kuharski zapiski zahtevajo, da se riž samo zbríše s cunjjo, češ da se s pranjem izgubi mnogo hranilnih snovi, kar pa ne drži. S pranjem odstranimo le kemične priveske, ki jih riž dobi med luščenjem in poliranjem. Če hočemo še nekaj več storiti, riž najprej zberemo, potem ga operemo v mrzli vodi in v mrzli vodi tudi pristavimo ter pustimo, da skoraj zavre. Potem to vodo odlijemo in dolijemo drugo toplo vodo, mesno ali zelenjavno juho ali mleko. Posebno mlečen riž bo na ta način lepo bel ter rabi tudi manj mleka.

Mlečen riž lahko pripravite tudi s kondenziranim mlekom. V trgovinah dobimo sedaj v kositrnih puščicah zgoščeno mleko z dodatkom sladkorja. To mleko je gosto tekoče in vsebuje še 25 odstotkov vode,

dodati moramo torej še 75 odstotkov vode. Te konzerve so posebno pripravne za turiste in športnike. Zadostuje žlička ali dve tega mleka v žitno kavo in okusen zajtrk je gotov. Pri tem pa še prihranimo sladkor, ker je mleko dovolj oslajeno. Mleka v prahu je pa dvoje vrst. Eno vrsto moraš vmešati z malo mrzle vode in vliti v ostalo vrelo vodo. Drugo se pa razpusti v mlačni ali mrzli vodi in ne sme zavreti. Ta druga vrsta je običajno že tudi oslajena. Če ni posebnega navodila, se vzameta dve žlički na skodelico vode ali en in pol dela mlečnega prahu na osem in pol dela vode. Še bolj ko za pripravljanje mlečne kave nam služi kondenzirano mleko za pripravljanje mlečnih jedi, kaše, riža, zdroba, pečenjakov, omlet itd. Pri tem bomo pač po uvidevnosti uporabljale bolj ali manj gosto mleko. Umna gospodinja si bo kmalu sama mogla pomagati v vseh zadregah. Za sirove štruklje bo na primer mlečen prašek namešala med sir ali s praškom potresla že namazani nadev, kar ji bo v veliki meri nadomestilo smetano. Za pečenjake in omlete bo pa vzela več ali manj praška čim boljši ali slabši naj bo izdelek.

Vrnimo se k rižu! Povedale smo že, kako ga operemo in prevremo ali blanširamo. Riž moramo odstaviti od ognja, ko so riževa zrna še trda in cela. Pustimo ga potem nekaj časa pokritega bolj na kraju štedilnika ali ga za nekaj minut postavimo v pečico, da se v lastnem soku dodobra skuha. Važno je tudi, da riž zalivamo vedno le s toplo vodo ali juho, le tako nam ostanejo riževa zrna cela. Če pa zalivamo z mrzlo vodo, se riž neenakomerno napne, nekatera zrna razpadejo, druga pa so še trda in namesto lepega rahlega rižota dobimo sluzasto gmoto, ki ni ne lepa in ne dobra.

Poleg riža uporabljamo tudi riževno moko zlasti za fino pecivo, pudinge in kreme. Za silo si riževa zrna tudi sami zmeljemo s kavnim mlinčkom.

Riž je v teh časih ena najcenejših, obenem pa najizdatnejših jedi. Če je pravilno pripravljen, je lahko prebavljiv ter priporočljiv še posebno za otroke in okrevajoče. Nikakor ne drži, da rabi mnogo masti,

prav nasprotno je res. Prav okusen je tudi popolnoma nezabeljen kot priloga k drugim jedem. Mlečen riž je pa topel ali mrzel z različnimi sadnimi dodatki tudi brez vsake maščobe prav dobra samostojna jed. Le večkrat postavimo riž na našo mizo. A glejmo, da bo to vedno ali vsaj mnogokrat v drugi obliki.

KUHARSKI ZAPISKI

Riževa juha.

Riž skrbno izberi in operi, potem ga pristavi z mrzlo vodo, ko skoraj zavre, ga odcedi in osveži z mrzlo vodo. Na presnem maslu prepraži seseklano čebulo in zelen peteršilj, dodaj žlico moke in na drobne kocke zrezano zeleno. Stresi k temu praženju še pripravljene riž in zalij z mesno ali kostno juho. Lahko si juho pripraviš tudi s kockami. Če hočeš bolj močno juho, ji nazadnje vžvrkljaj žlico smetane in en rumenjak. Potem juha ne sme več zavreti.

Riž kot priloga.

Da dobiš lep zrnat riž, ga skrbno operi in kuhaj 10 minut v obilni vreli slani vodi. Potem riž odcedi in oplakni z mrzlo vodo, nato še enkrat z vrelo vodo ter ga takoj postavi na mizo.

Pražen riž.

Prepraži na presnem maslu seseklano čebulo, dodaj riž in ga mešaj toliko časa, da postane prozoren, potem ga zalij z dvakrat toliko tople slane vode ali juhe, kot je riža in ga na robu štedilnika ali v pečici praži, da se zmečka. Riž naj se praži v pokriti posodi, tudi je najbolje, da ga nič ne premešaš ali kvečjemu z vilicami.

Praženemu rižu lahko dodaš z različnimi dodatki razne okuse. Tako pripraviš z dodatkom nekaj paradižnikov, ki jih spraviš pred rižem na presnem maslu, paradižnikov riž, z gobami gobov riž, potem jetrni riž, zelenjavni riž itd. Med paradižnikov riž se posebno dobro poda malo seseklanega prekajenega mesa, morda polovico klobase ali tudi samo hrenovke.

Jabolčni riž.

V pol litra vode ali jabolčnika deni 6 dkg sladkorja, 2 dkg presnega masla, limonovo lupinico in če hočeš še malo rozin ali sesekljanih mandeljnov. Ko zavre, zakuhaj 20 dkg opranega riža, da se na polovico skuha, dodaj sedaj pol kg na listke zrezanih ali nakrhljanih jabolk in kuhaj, da se riž popolnoma zmečka in se jabolka razkuhajo. Potresi s sladkorjem in cimetom ter postreži toplo ali mrzlo.

Sadni riž.

Izberi in operi pol kg riža in ga kuhaj 10 minut v obilni vodi. Potem ga odcedi ter stresi v pol litra primerno razredčenega sadnega soka, kjer naj še 5 minut vre. Potem ga odstavi, dodaj sok ene limone ter ob lupino obribani sladkor in dve žlici ruma. Napolni s tem rižem s presnim maslom namazan model in ga postavi na hladno, da se riž popolnoma strdi. Potem ga pomoči za nekaj hipov v vročo vodo, stresi na krožnik in obloži z raznim kuhanim sadjem.

Riževi kolački.

Skuhaj skodelico riža. Ohlajenega zmešaj z 2 jajci, skodelico mleka, žlico presnega masla, žlico sladkorja in skodelico moke. Iz te zmesi peči majhne kolačke v ponvi za posajena jajca. Potresi s sladkorjem in postreži.

Riževi keksi.

Vmešaj 9 dkg presnega masla, 9 dkg sladkorja in 1 jajce. Dodaj 18 dkg riževe moke in stresi na desko. Pogneti, zvaljaj, zreži kekse in speci v dobro segreti pečici.

Rižev narastek.

Eno osminko opranega riža skuhaj do mehkega v nekoliko oslajenem vrelem mleku ter ga pusti popolnoma shladiti. Medtem vmešaj 4 dkg presnega masla, 8 dkg sladkorja z limonovo lupinico in 3 rumenjake; dodaj mrzel riž in trd sneg 3 beljakov. Stresi v namazan in z drobtinami potresen model za narastek ali puding in peči pol do tri četrte ure v zmerno topli pečici ali pa kuhaj prav toliko časa v sôpari.

Poravnajte naročnino!

Mrzel močnik s kondenziranim mlekom.

Razredči puščico kondenziranega mleka z dvema puščicama vode, dodaj četrt puščice moke in dobro razmešaj. Kuhaj najprej na močnem, pozneje pa na šibkejšem ognju, da se moka dobro prekuha. Stresi kuhan močnik v skledo, potresi ga s sladkorjem in cimetom in pusti shladiti.

Marijan Juvan:

PREZIMOVANJE SOBNIH IN DRUGIH CVETIC

Mnogo naših cvetic je doma iz toplejših krajev in zato ne prenesejo naših ostrih zim. Te potem prenesemo iz vrta in jih prezimimo v prostorih, kjer ne zmrznejo. Tukaj prespe rastline zimo, se odpočijejo in pripravijo na novo življenje spomladi.

Da pa bomo imeli spomladi res lepe, močne in odporne cvetice, jim moramo dati za zimski počitek mir, čist zrak brez prahu, primerno zemeljsko vlago, svetlobo in zadostno toploto. Le če jim bomo nudili vse to, se bodo bujno razvijale spomladi in ostale odporne. Drugače pa nam bodo hiralale od leta do leta.

Malokateremu ljubitelju cvetic je dana možnost postaviti si lasten cvetličnjak in tako se morajo rastline zadovoljiti z drugimi prostori, po navadi s kletjo. Če je klet svetla in zračna, je še najbolj pripraven prostor za prezimovanje. Z odpiranjem in zapiranjem oken in vrat uravnavamo temperaturo. Najbolj primerna toplota je od 3 do 5 stopinj Celzija. Ako pade toplota na ničlo, je že nevarnost, da cvetice zmrznejo ali pa se prehlade. S tem pa so podvržene raznim boleznim. Temperatura nad 6 stop. Celzija pa povzroča, da rastlina zaživi in prične odganjati, kar je tudi njej v kvar. Kjer nimamo kleti ali pa je neuporabna, se moramo zadovoljiti z drugimi prostori, kot so: veža, stopnišče, hodniki in končno sobe. Tu pa rastline navadno trpe bolj zaradi prepiha, prahu, ki jih ovirata v dihanju s tem, da jim zamaši dihalne raze, zaradi stalno se menjajoče temperature, dostikrat teme, tako da hitreje podležejo raznim boleznim in živalskim zajedalcem. Skrajno slabi za

cvetice pa so suhi prostori, kurjeni s paro, posebno še, če gori v njih plinska peč.

Cvetice pa potrebujejo v prezimovališču tudi svetlobo, zato postavljamo lončke čim bližje k oknu, da jih doseže ob jasnih dnevih vsaj nekaj sončnih žarkov, ker v temi in senci odganjajo cvetice dolge poganjke nezdrave barve, z bledim listjem.

Kolikokrat naj pozimi zalivamo, se ne more reči. Zalivamo le, kadar opazimo, da hoče cvetica veneti. Tedaj prilijemo malo mlačne vode. S pregostim zalivanjem prisilimo cvetico k življenju, prično pa tudi gniti koreninice in se kisa zemlja. Jasno je, da jih tudi izsušiti ne smemo.

Če zapazimo na listju rastline kaparja, tedaj jih otaremo s cunjjo, namočeno v 3% raztopini tobakovega izvlečka. Ušive cvetice pa enostavno pomočimo v to raztopino, nato pa jo položimo, da se strupena tekočina ne odteče po stebelu na korenine. Čez nekaj ur te cvetice obrišemo z mlačno vodo ali pa jih obrizgamo, če imamo majhno ročno brizgalno (razpršilnik).

Cvetlične lončke moramo med prezimovanjem vsaj enkrat temeljito očistiti alg, plesni, mahu itd. Ravno tako prerahljamo in očistimo zgornjo plast zemlje, da pride zrak vanjo in se spet prehitro ne skisa. Sproti odstranimo tudi vse odpadle dele rastline, da ne prično gniti.

Sobne rastline, ki jih imamo zaradi okrasa v sobi, moramo večkrat na teden obrizgati z mlačno vodo ter jim obrisati prah. S tem jih okrepimo, da postanejo odpornejše proti prepihu, suhemu zraku in zajedalcem.

Kako pa shranjujemo gomolje in čebulice čez zimo? Vse gomolje brez razlike hranimo na zračnih, toplih prostorih, kjer je stalna toplota okoli 6 stopinj Celzija. Čebulico amarilisa ne smemo preveč izsušiti, ker mu drugače odmrjejo vse korenine, zato ga pozimi večkrat navlažimo. Najbolje je, da že v jeseni ne otresemo vse zemlje, ki se drži čebulice, tako se dalj časa ohrani vlaga v zemlji.

Gomolje begonij hranimo najbolj v suhem jelovem žaganju, da jih lahko, ako preti nevarnost, da se izsuše, malo navlažimo. Jelovo žaganje zabranjuje tudi gnitje, ker vsebuje obilo smole, zato je zelo priporočljivo pri shranjevanju gomoljev dalj.

Sedaj, ko je nastopilo jesensko vreme, se moramo pripraviti na obrezovanje, oziroma pravilneje izčiščevanje lepotičnega grmovja. Vedeti moramo, da večina okrasnih grmov ne cvete na enoletnem lesu, zato te obrezujemo. Glavno je, da izrežemo, izžagamo stare, oslabele, bolne veje, mlade in zdrave pa pustimo, ne da bi jih prikrajšali; tako na primer delamo pri forsitiji, nagnoju, hortensiji, ribezlu, roliniji in drugih.

Razumljivo je, če imamo opravka s stariimi grmi, ki so spodaj že popolnoma goli, da jih temeljito obstrižemo, a s tem zgubimo tudi cvetje za 2—3 leta, pridobimo pa grmu lep in nizek habitus.

Grmiči, ki jih imamo za kritje, podrast, pa prenesejo letno tudi močnejšo obrezovanje, to so: divji bezeg, leska, češminj, dren, evonimus in drugi.

Grmi s hitro rastjo prenesejo močnejše obrezovanje, a magnolije in vrste hrasta rasto počasi, zato jih manj obrezujemo.

Nobenega grma ne smemo obstriči prej, dokler si nismo na jasnem glede njegovega razvoja in rasti. Z obrezovanjem ne smemo nikdar prisiliti grma, da bi spremenil naravno rast.

J. M.:

SADITEV DREVES IN GRMOV

Bliža se čas, ko bomo presajali in sadili po svojih vrtovih lesnate rastline, grme in drevesa. Zato je prav, da si že sedaj sestavimo seznam vseh rastlin, ki jih bomo naročili oziroma presadili. Čas za presajanje je pozna jesen in zgodnja pomlad.

Če mislimo vrt preurediti in rigolati, opravimo to delo jeseni, da se čez zimo zemlja zaradi mraza razdrobi in zmeša. Obenem pa skoplremo tudi na določenih mestih jame, ki so 1 meter široke in 60 centimetrov globoke. Preko zime jih pustimo odprte. Spomladi, ko se zemlja otaja in se ni bati več hudega mraza, vzamemo rastline s prostora, kamor smo jih jeseni zakopali in jih posadimo na mesto.

Cvetlične grme kakor tudi sadno drevje pred presaditvijo obrežemo, tako veje kot korenine. To obrezovanje mora biti sorazmerno: čim večja je krona, tem več mora imeti korenin. V primeru pa, da ima rastlina košato krono in slabe korenine, pore-

žemo vse debelejšje veje, da lahko korenine vsrkavajo dovolj hrane za ostalo krono. Prav tako obrežemo predolge korenine, da bo rastlina odgnala čim več manjših korenin.

Pri presajanju odstranimo tudi vse namoljene ali kakor koli poškodovane veje in korenine, da bi rastlina ne gnila. Rez na korenini mora biti gladka in površina čim manjša, zato opravimo to delo izključno le z nožem. Zemlja, v katero sadimo drevo, naj bo rahla, brez kamenja in popolnoma otajana. Pri sadnem grmovju in drevju izboljšamo zemljo s kompostom, črnico, hlevskim gnojem ali apnom. Zasajeno rastlino najprej dobro zahodimo, nato pa zalijemo, tako da se prst dodobra prepoji z vodo.

Cvetličnim grmom iztrebimo in izrežemo vse stare, preperle in bolne veje in vejice, mlajše in zdrave pa prirežemo na primerno višino. Tako se grm pomladi in dobi, če smo ga pravilno prirezali, lepo obliko. Pri sadnem drevju in grmovju pa moramo paziti tudi na rodni les, da ga ne odstranimo.

Jamo zasujemo vsaj teden dni pred saditvijo, da se zemlja sesede, saj se še potem zniža površina za 10 do 15 cm. Zato sadimo sadno in drugo drevje tako, da je korenski vrat za 10 cm nad zemljo in ga pozneje zasujemo. Korenine, ki smo jih obrezali, namočimo v gosto zmes ilovice in kravjaka ter vode. Drevo privežemo le rahlo, da se pri sesedanju ne poškoduje in ne obvisi na kolu. Sadno drevje in grmovje, ki je cepljeno na nizko podlago, mora zemlja to mesto zakriti.

Drevesni kolobar pokrijemo z gnojem, da ostane zemlja pod njim vlažna in rahla

Vse Vigrednice prosi in poziva lastništvo in uprava Vigredi, da tudi za bodoče leto 1942 ostanejo zveste svojemu glasilu Vigredi. Kakor doslej jim bo ta tudi v bodoče zvesta svetovalka v vseh zadevah; skušala pa bo še bolj ustreči željam posameznih, ki so jih že izrazile.

Vsem bralkam naznanjamo, da je vodilno povest za prihodnje leto Vigredi napisal odlični slovenski pisatelj Janez Jalen. Snov je vzeta iz dekliškega in ženskega življenja. — Vigrednice, nabirajte novih naročnic za svoj list!

ob. suši. Gnoj pa varuje koreninice tudi pred mrazom, če bi bilo drevo zasajeno v jeseni.

Pa tudi na razdalje moramo polagati več važnosti. Na divjak cepljeno drevje češenj, jaboik in hrušk sadimo najmanj 6 metrov narazen, pravilno pa je 7—8 m. Pri oddaljenosti se oziramo tudi na vrste. Nekaterim se krona mogočno razraste, druge vrste pa ostanejo manjše. Slive, češnje in češplje lahko sadimo bolj skupaj. Pritlično drevje, cepljeno na dusenc, sadimo na razdaljo 4—5 m. Na paradiževce in kutino cepljene vrste zahtevajo le 3—4 metre prostora. Marelice zahtevajo 5 m, breskve pa 4 m oddaljenosti od drugega drevesa. Prav tako moramo tudi sadno drevje pri sajenju obrezati. Stranske veje skrajšamo na polovico ali tretjino, vrh pa

pustimo nekoliko daljši. Pritlično drevje obrezujemo po saditvi še kakih 6—7 let, visokodebelno pa le 4—5 let. Preveč in predolgo obrezovano drevje ne rodi tako kmalu. Tudi prepogosto redčenje mu škoduje. Tako drevo poganja namestu potrebnih vej le vodenke in šibe, krona pa je navadno redka.

Tudi neobrezano drevje dela redke kro-
ne, veje pa so dolge in se povešajo zaradi teže sadu.

Dne 19. novembra praznujemo smrtni dan svete Elizabete Turingiške, zavetnice krščanske dobrotelnosti (* 1207, † 1231). Vigrednice, žene in dekleta, se udeležujejo v svojem domačem kraju v skrbi za uboge in potrebne, pa se s svojim plemenitim in toplim srcem zavzemajo tudi za vse javne dobrotelne ustanove. Kjer koli prebiva slovenska žena in slovensko dekle, ne sme biti ubogih, ki bi pogrešali telesne podpore, še bolj pa jim le-te izkazujejo duhovna dela usmiljenja. — Vse Vigrednice v delo k Elizabetnim konferencam in v dobrotelne odseke Marijinih družb! — V velikodušnosti in ljubezni do bližnjega nam je zgled sveta Elizabeta.

DUHOVNE VAJE ZA DEKLETA

bodo od 6. do 10. novembra in od 26. do 30. decembra v Domu Device Mogočne. Pričetek prvi dan ob 6 zvečer, sklep zadnji dan zjutraj. Oskrbnina 57 lir. Prijavite se na Predstojništvo Lichtenturnovega zavoda v Ljubljani, Ambrožev trg šte. 8.

ZA PRIDNE ROKE

MODA

1. Praktičen zimski plašč z malim pokončnim ovratnikom in žepi iz krzna.

2. Modna obleka z bluzastim životom in zvončastim krilom. Pas je dvobarven.

3. Enostavna obleka, obstoječa iz krila in bluze s telovnikom v obliki kazaka.

4. Lep kostum s pripeto kapuco iz krzna. Dolga, ozka jopica z interesantnimi žepi ter ozko ravno krilo.

5. Modni zimski plašč ima prednjik v obliki telovnika in stoječ ovratnik iz krzna. Spodnjo širino rokava zožimo s finimi robčki.

6. Kombinacija volnenega blaga s pletenino. Model ima rokava lahko tudi iz drugobarvnega blaga, glej malo sličico a.

7. Damski plašč zapenjamo v dveh vrstah. Veliki žepi in ovratnik so iz krzna.

8. in 9. Dve praktični obleki za močne postave.

10. Garnitura iz ostankov krzna.

11. Iz materinega starega plašča!

12. Enobarvni pulover je zelo mičen zaradi menjave ozkih in širokih prog iz desnih in levih petelj (2 desni, 2 levi petlji — 16 desnih, 16 levih petelj!). Za sprednji del in hrbet nasnujemo po 146 petelj, za rokav pa 108 petelj. Pletemo najprej 2 desni in 2 levi petlji izmenoma, paziti pa moramo, da sta v sredini 2 levi petlji. V sredini pričnemo tudi s široko progjo iz 16 desnih petelj, ki se v poševni črti v obe strani razširja, da preidemo enakomerno v progjo iz 16 levih petelj. — Pulover za-

penjamo po sredini hrbta, ki ga predelimo za razporek. Ovratnik obkvačkamo s svetlejšo volno.

13. Tople, kvačkane posteljne copatke iz raznobarnih ostankov volne. Za vsako copatko skvačkamo pravokotnik 26×24 iz samih šibičnih. Pričnemo ob široki stranici po 2 vrsti šibičnih iz ene barve volne. Gotovi del preganemo čez pol, sešijemo ob peti in na prstih, kjer malo nabereмо (ca 8 cm). Copatke obrobimo z dvema vrsta-

ma zank, ki jih kvačkamo čez 1.5 cm široko palčico ali čez debel svinčnik.

14. Domači čevlji s podplati iz basta. Spletemo običajne kratke nogavice iz močne volne z drugobarvno peto in konci stopala. Iz basta (ali ličja) spletemo dolgo kito, ki jo sešijemo v obliko podplata. Podplate lično prišijemo k nogavicam, nato pa okrog prišijemo nad podplatom še dve vrsti spletene kite.

DOBRE KNJIGE

Mohorjeva družba, ta naša največja in najstarejša knjižna zaloga, ki zalaga slovensko ljudstvo z najrazličnejšim koristnim in zabavnim branjem že izza Slomškovich časov, je izdala v izpremenjenih razmerah za to leto prvo knjigo Finžgarjevega »Gospoda Hudournika«. Vsi člani Družbe sv. Mohorja naj gredo iskat k svojemu poverjeniku to prvo knjigo letošnje redne izdaje, da jo čim prej preberejo. Ko jo bodo začeli, je ne bodo dali iz rok, dokler ne preberejo do zadnje strani. Nekatere odlomke smo že brali n. pr. v »Vrtcu« in drugod, pa so zdaj v skupni zvezi kar zopet novi. Kako radi jih prebiramo še in še, ko hodimo s pisateljem v naše prelepe planine in se ob njegovi pristni slovenski besedi naužijemo njihovih lepot. Zraven nas pa spremlja preprosta, a ljubka povest o psičku Lisku, ki je bil pisatelju veren spremljevalec na vseh potih po planinskem svetu in je s svojo šegavostjo sodeloval pri vseh obiskih pri gospodu Hudourniku. S Finžgarju lastno jedrnato še-

gavostjo, ki res kaj pove, v povesti nastopajo osebe in se razvijajo dejanja, ki so vsa iz neposredno naših časov in dogodkov in jih kot take pri branju prav dobro prepoznamo. Pri tem nam pomagajo tudi posrečene ilustracije. — Vsi tisti pa, ki niso naročeni pri Mohorjevi družbi, naj si to drobno, a silno dobro knjigo kupijo. Dobe jo v vsaki knjigarni: broš. L 10, vez. L 20. Mohorjeva družba bo, kakor slišimo, ostala zvesta svojim naročnikom in bo izdala redno svoje vsakoletne publikacije; po pravkar izišli Finžgarjevi knjigi izide v kratkem Koledar, pozneje, po možnosti, še ostale knjige, ki so v načrtu. Dolžnost nas vseh je, da ostanemo tudi mi vsi zvesti Mohorjevi družbi in se že takoj naročimo za prihodnje leto in zanjo nabiramo tudi novih naročnikov. Zlasti Vigrednice, ki so doslej vsako leto v jesenski in zlasti predbožični dobi v svoji okolici zbirale nove naročnike, tudi letos ne smejo popustiti. Domača slovenska knjiga spada v vsak slovenski dom!

Ako gre za zavarovanje, pride v poštev le **VZAJEMNA ZAVAROVALNICA** **Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 19**

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi;
2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje „Karitas“. — *Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici!*

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

Z A D R U G A Z N E O M E J E N I M J A M S T V O M

Ljubljana, Miklošičeva c. 6, v lastni palači nasproti „Uniona“

obrestuje hranilne vloge najugodnejše. Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive, obrestuje po 4%, proti odpovedi do 5%

Tudi v jesenskem
času je elektrika
gospodinji dobro-
došla pomočnica,
tako v kuhinji,
kopalnici in pral-
nici, kakor pri
drugih gospodinj-
skih opravkih

Električno ogrevanje

vode za umivanje, pomivanje, kopanje in pranje je ceneno in udobno. Vsaka kilovatna ura velja v nočnem času le 0'30 L.

Električne peči

so posebno za prehodni čas v jeseni zelo praktične in ugodne, ker so v trenutku pripravljene in takoj ogrevajo čim jih uklopimo. Cena toku ob vsakem dnevnem času tudi le 0'35 L za kilovatno uro.

Električno kuhanje in likanje

že pozna in ceni vsaka naša gospodinja. Cene pri mesečni porabi: nad 20 KWh po 0'60 L za KWh, nad 60 KWh po 0'35 L za KWh in pri trosobnem stanovanju.

Mestna elektrarna ljubljanska

Prodajalna, Mestni trg - Ravnateljstvo, Krekov trg 10